

onafhankelijk studentenblad

veto

jaargang 51 nummer 4
9 december 2024
driewekelijks blad
erkenningsnummer p706128
afgiftekantoor Leuven

 bpost
PB-PP | B-02817
BELGIE(N) - BELGIQUE

Diagnose: gebuisd

Studenten grijpen naar de concentratiepillen

Interview met
Mohamed Ridouani

Machtsmisbruik
binnen KU Leuven

Nederlandstalige
popmuziek in opmars

In deze editie

4

Concentratieverhogende middelen tijdens de blok

8

Mohamed Ridouani: 'Beschuldig me niet van een pamperbeleid'

14

Interview Peter Adriaenssens over grensoverschrijdend gedrag aan de universiteit

cartoon: Gilles Dekelver

16

Hoe Afghaanse vrouwen opnieuw de speelbal werden van de Taliban

16

Winteressay Bart Eeckhout

- 6 'De onderwijsongelijkheid is helemaal niet afgenomen'
- 12 Steeds meer meldingen van grensoverschrijdend gedrag
- 22 Hoe Leuvense studenten de tweedehandstrend omarmen
- 24 De influencer die Europarlementariër werd
- 26 Gen Z aan Zet: Anna Roos
- 27 Jouw Recht Uitgelegd: is relatie toegestaan op je examen?
- 30 Met deze culturele tips kom je de blok door
- 36 KU Leuven
- 38 Sjarels Crypto

28

Nederlandstalige muziek is hip, hot en happening

32

'We moeten elkaar écht in de ogen kijken, niet alleen in het scherm'

EDITORIAAL GRENSOVERSCHRIJDEND GEDRAG

Hoe meer meldingen, hoe liever!

Het aantal meldingen van grensoverschrijdend gedrag aan de KU Leuven tekende op zeven jaar tijd meer dan een verdubbeling op. Die stijging moeten we toejuichen: ze geeft aan dat problematisch gedrag ook eindelijk zo benoemd wordt.

Sinds 2017 steeg het aantal meldingen van grensoverschrijdend gedrag aan de KU Leuven jaar na jaar enorm, tot het cijfer in 2022 een piek bereikte. Dat betekent echter niet dat onze universiteit het voorbije decennia een minder sociaal veilige plek is geworden. De cijfers zeggen weinig over een trend in het aantal werkelijke gevallen, maar veeleer over de bereidheid om daarmee naar buiten te komen.

Melden is geen gemakkelijke opgave, zoals psychiater Peter Adriaenssens in een interview op pagina veertien aankaart. Wij zijn de eerste generatie die grensoverschrijdend gedrag zo expliciet benoemt en erover durft te praten. Die overgang vraagt tijd en moed. Daarbij maakt het niets uit dat het merendeel van de klachten om 'mildere' vormen van grensoverschrijdend gedrag gaan.

Te lang leefde het idee dat zaken als verbale agressie of intimidatie er nu eenmaal 'bijhoren' op weg naar excellentie. 'Om iedereen scherp te houden, moet het af en toe eens stuiven'. Het zijn verhalen die terugkeren in alle casussen van grensoverschrijdend gedrag die tot in het publieke debat zijn geraakt de afgelopen jaren. Dat ook aan een hypercompetitieve omgeving als een universiteit die houding lange tijd onproblematisch was, lijdt geen twijfel.

De omslag in mentaliteit lijkt stilaan ingezet. Ze moet zich blijven voortzetten en tonen in een eerlijke en open houding over hoe we naar de structuren van onze instelling kijken. Ons hoger onderwijs is immers 'aaneengeregen door hiërarchische verhoudingen en machtsverschillen', aldus ombudsman Pol Ghesquièere.

Professoren genieten een verregaande mate van autonomie die hen toelaat om vrij en ongedwongen aan wetenschap te doen. Maar dat tweesnijdend zwaard keert zich tegen de universitaire gemeenschap wanneer die macht problematisch wordt uitgeoefend. Hoewel we moeten benadrukken dat het ongetwijfeld om een minderheid gaat, is rauwe machtsuitoefening vaak de snelste weg uit een situatie waarin iemand zich geen blijf weet en overrompeld wordt door taken en opdrachten.

Om 'macht' te vervangen door 'gezag', zoals Adriaenssens het verwoordt, moeten mensen die doorstromen naar een positie

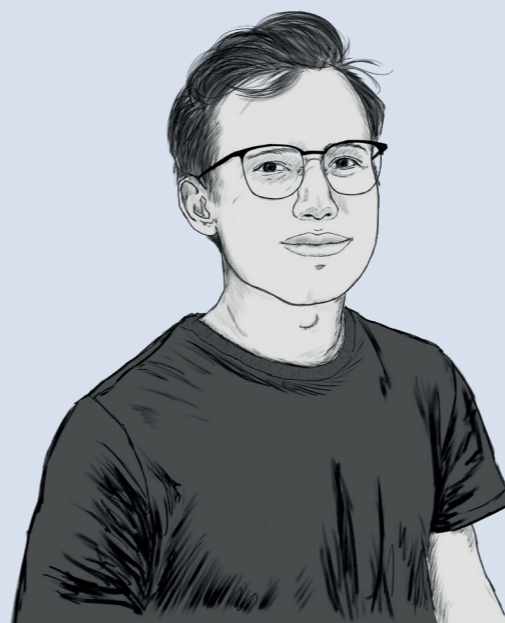
van autoriteit nog veel beter voorbereid worden op de complexe realiteit van het leidinggeven. Te lang werd het als evident beschouwd dat iemand van de ene op de andere dag macht kon uitoefenen. Anderszinds moeten we afstappen van het idee dat hiërarchie overal de oplossing voor is. Dat laat immers de ruimte aan problematische en autoritaire vormen van leiderschap om zich te ontplooien.

Dat die vanzelfsprekendheid nu met argusogen wordt bekeken is een goede zaak, net zoals het gegeven dat studenten – ook in de les – hun grenzen durven aangeven. Dat verdient geen smalende opmerkingen van professoren in de pers, zoals enkele weken geleden het geval was.

Studenten maken voorlopig nog een minderheid uit van de melders aan het meldpunt van de KU Leuven. Of zij ook slechts een minderheid van de slachtoffers van grensoverschrijdend gedrag uitmaken, weten we niet. We kunnen maar hopen dat ook zij in de toekomst nog meer zullen aangeven wanneer gedrag hun grenzen overschrijdt.

Daarom moeten we een stijging van de meldingen toejuichen. Dat is geen schandvlek voor de universiteit. Wel integendeel, het is een teken aan de wand dat er vertrouwen is in het meldpunt en dat problematisch gedrag nu eindelijk ook zo aanzien wordt. ☺

Simon Tibo is hoofdredacteur. Het editoriaal wordt gedragen door de voltallige redactie.

'Rilatine is eigenlijk straffe koffie': concentratieverhogende middelen tijdens de blok

Tijdens de blokperiode nemen sommige studenten medicijnen om betere concentratie en resultaten te krijgen. Rilatine kan echter verschillende neveneffecten hebben. Zijn de resultaten de risico's waard?

tekst **Luna Lenaerts**
Isabela Rigolin Torres
beeld **Sabine Mosman**

De blokperiode gaat vaak gepaard met lange uren van concentratie en veel stress. In deze periode maken veel studenten gebruik van verschillende middelen, waaronder medicijnen, om hun prestaties te verbeteren of om hun vermoeidheid te bestrijden. Vooral rilatine is populair als leerpil. Volgens psychiater Lieve Swinnen is rilatinegebruik zonder voorschrift geen goed idee. "Baat het niet, dan schaadt het niet" gaat hier niet op.

niet gering. Het gebruik ervan kan leiden tot slapeloosheid, minder eetlust, een depressieve staat en in uitzonderlijke gevallen psychose. De effecten zijn onvoorspelbaar voor studenten zonder ADHD. Frieda Matthys, professor psychiatrie en medische psychologie, licht toe: 'Dat kan voor een omgekeerde reactie zorgen. Zo gaan ze slechter slapen of kunnen ze zich minder goed kunnen concentreren, waardoor ze slechter gaan presenteren.'

'Ik heb het gevoel dat ik niet volledig mezelf ben als ik rilatine neem'

— Laura, student Geneeskunde

Geneeskundestudent Laura is een van die studenten. 'Ik neem rilatine omdat ik me niet meer kon concentreren. Ik heb daar altijd last van gehad, maar na mijn eerste jaar hoger onderwijs lukte het niet meer.' Laura dacht initieel dat het aan desinteresse lag, maar bleef ermee worstelen nadat ze van opleiding veranderde. 'Het is altijd chaos in mijn hoofd.'

Ongeveer vijf tot zeven procent van de studenten zegt stimulerende medicatie te gebruiken zonder medische noodzaak om hun studieprestaties te verbeteren. Uit onderzoek van de Rijksuniversiteit Groningen blijkt zelfs dat zestien procent van de Nederlandse studenten ADHD-medicatie gebruikt zonder voorschrift.

'Als medicatie de oplossing was voor leerproblemen zou iedereen slagen, want het wordt massaal genomen', aldus Swinnen. 'Natuurlijk is dat niet zo. Rilatine is enkel werkzaam bij de groep jongeren met ADHD. Het is medicatie om problemen met concentratie, impulsiviteit en hyperactiviteit te behandelen, niet slechte schoolresultaten.'

De neveneffecten van rilatine zijn

zegt Matthys.

Bovendien kan er soms sprake zijn van een placebo-effect. 'Doordat studenten denken dat ze beter kunnen focussen, lukt dat beter. Maar als ze denken dat het een negatief effect gaat hebben op hun stemming voelen ze zich vaker depressief', zegt Matthys.

Ook Laura heeft daar al over nagedacht: 'Ik heb al geprobeerd om te studeren zonder rilatine, maar dat lukte van geen kanten. Onlangs heb ik me laten testen; ik kijk uit naar de resultaten. Dan kunnen mensen zien dat ik het pak omdat ik het nodig heb, niet zomaar omdat ik lui ben.'

Officiële ADHD-diagnose

Een ADHD-diagnose is niet makkelijk te krijgen, ondanks het feit dat vandaag de dag er meer mensen mee worden gediagnosticeerd dan vroeger. Er zijn maandenlange wachttijden en daarbovenop kan de kostprijs van zulke testen oplopen tot tweeduidend euro. Voor Laura was die financiële drempel een hindernis.

Beide experts vinden dat er geen sprake is van overdiagnosering, maar dat er voldoende

'Studenten met ADHD halen vaker geen diploma'

— Frieda Matthys, professor psychiatrie en medische psychologie

de gezocht moet worden naar de effectieve oorzaak. 'Problemen op school worden te veel gelinkt aan concentratieproblemen en dus ADHD', denkt Swinnen. 'Onderzoeken duiden dat er rilatine wordt voorgeschreven aan 2,6 procent van de kinderen terwijl we kunnen inschatten dat vier tot zes procent van de kinderen ADHD heeft. Er is dus geen overmedicatie,' aldus Matthys. 'Door grote belangstelling voor ADHD worden problemen met andere oorzaken eraan toegeschreven.'

Belangrijk is dat de behandeling van ADHD niet louter uit medicatie bestaat. Swinnen haalt een jongere aan die na drie jaar rilatine te nemen, nog steeds met dezelfde problemen kampt.'

Betere examenprestaties?

Het belangrijkste effect van rilatine is de alertheid. 'Het is eigenlijk straffe koffie', zegt Swinnen. Zowel studenten met als zonder ADHD kunnen zich langer focussen omdat het de concentratie verbetert. Matthys legt uit: 'Het geeft geen prestatieboost tijdens het examen zelf. Wat niet gekend is komt niet vanzelf door een pilletje.'

Ook voor studenten met ADHD is dat het geval, maar zij ervaren wel de effecten van rilatine. Laura kan zich daardoor beter concentreren. 'Ervoor kon ik niet eens een kwartier stilzitten, nu kan ik me veel langer concentreren om te studeren.' Haar examenresultaten zijn ook omhoog gegaan.

Matthys legt uit: 'Mensen met ADHD hebben een aantal onderpresterende kernen in de hersenen en rilatine verhelpt dat tekort.

Het helpt ook om minder snel op prikkels te reageren. Hierdoor is het effect ervan veel groter bij mensen met dan bij mensen zonder ADHD.'

Er is maar sprake van een betere prestatie wanneer men het medicijn heel het jaar door neemt. 'Het leerproces begint namelijk in oktober, niet tijdens de examens', zegt Swinnen. Het helpt studenten met ADHD om hun taken beter uit te voeren. 'Je wordt er dus niet slimmer van.'

'Studenten met ADHD halen vaker geen diploma of volgen niet het onderwijsniveau dat ze intellectueel zouden aankunnen. Hierdoor komen ze in jobs terecht die ze niet interessant vinden. Dat creëert bijkomende problemen, zoals middelenmisbruik, angststoornissen of depressiviteit', zegt Matthys.

Niets nieuws onder de zon

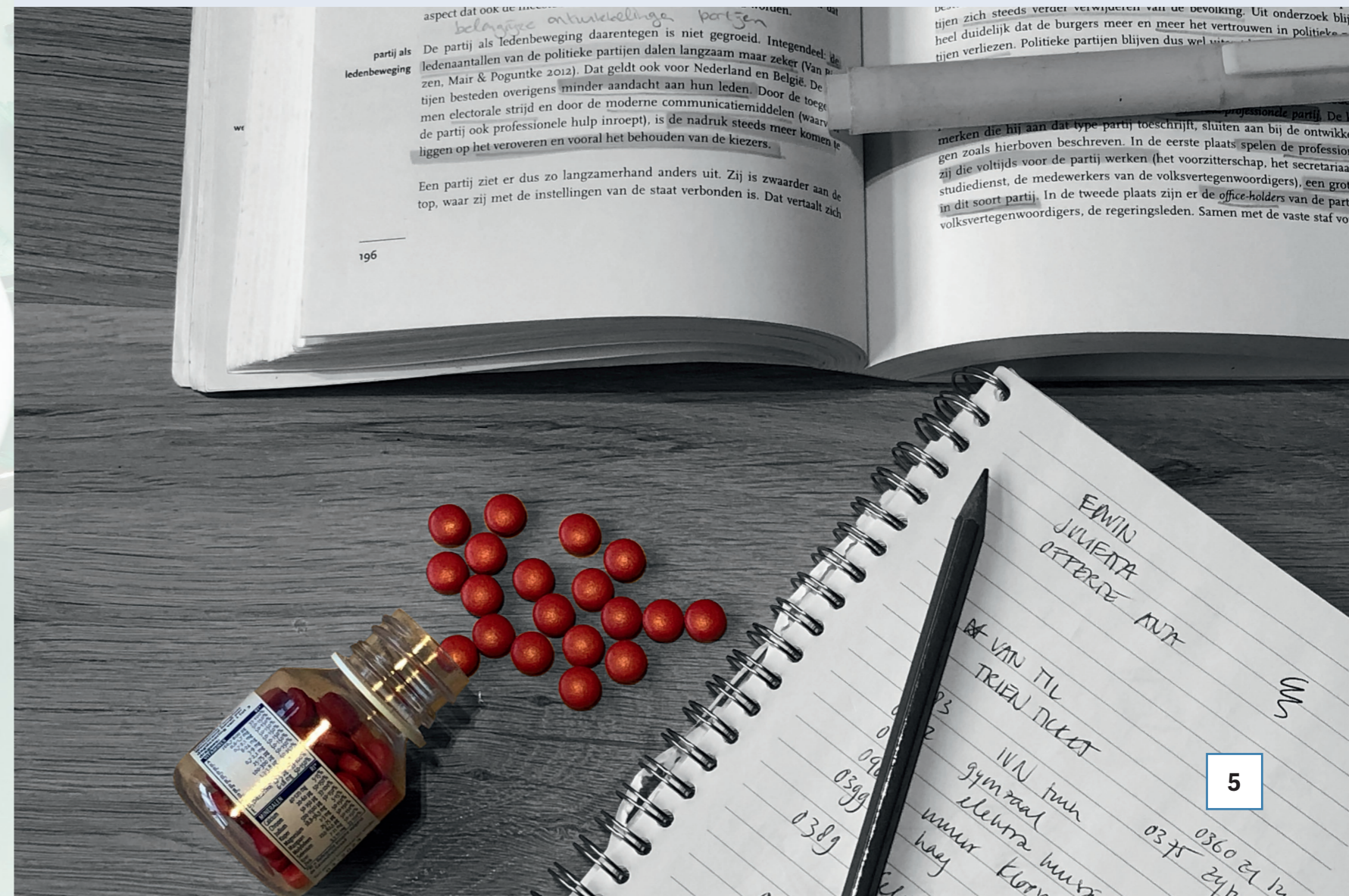
Studenten kunnen het gevoel hebben dat ze zich niet kunnen concentreren zonder het gebruik van dergelijke middelen, vooral in een periode van hoge stress zoals de blok, blijkt uit cijfers van de Christelijke Mutuali-

teit CM. Dat leidt tot een normalisering van het gebruik van medicijnen, zelfs wanneer de risico's goed bekend zijn.

Tegenwoordig is de druk groter omdat er keuzes worden gemaakt die soms niet passen bij de mogelijkheden van jongeren met ADHD. Er wordt steeds minder gekozen voor beroepsopleidingen, terwijl dat vroeger vrij evident was. De helft ging naar het college en de andere helft ging naar de vakschool, dat werd als volwaardig gezien. 'Er is druk op iedereen om hoog te mikken, waardoor er makkelijker wordt gezegd dat er een probleem is', aldus Swinnen.

Het grijpen naar medicatie als hulpmiddel door studenten is niets nieuw. Vroeger werd er veelvuldig gebruikgemaakt van Captagon, ook een amfetamine, als concentratieversterkend middel. 'Toen ik nog op de universiteit zat namen studenten Captagon als ze niet op tijd waren beginnen studeren', aldus professor Matthys. ☹

'De meest riskante situatie is wanneer studenten rilatine doorgeven aan anderen die het wel eens willen proberen', aldus Matthys.

Wetenschappers in de clinch: 'De onderwijsongelijkheid is helemaal niet afgenomen'

Een nieuwe studie zou aantonen dat de onderwijsongelijkheid de voorbije decennia gestegen is. Toch klonk op die conclusie meteen veel kritiek van onderwijsexperts. Wie heeft er gelijk? 'Wetenschappers kunnen het oneens zijn. Het is eigen aan wetenschap dat die feilbaar is.'

tekst
beeld

Simon Tibo
Bavo Nys

Volgens nieuw onderzoek van Pieter-Paul Verhaeghe en Elias Kruijthof (VUB) zou de relatieve ongelijkheid in het hoger onderwijs weer gestegen zijn voor mensen geboren na 1975. Na enkele decennia van afnemende ongelijkheid en democratisering van het hoger onderwijs, zitten de relatieve klassenverschillen nu weer op het niveau van 1950, concluderen de onderzoekers.

De kans dat iemand afkomstig uit een arbeidersgezin een masterdiploma haalt was een kleine vier procent voor wie geboren werd voor 1950. Voor de periode tussen 1970 en 1994 is die kans verdubbeld. 'Wanneer we echter kijken naar de generatie geboren na midden jaren '70 stellen we terug een toename vast in de ongelijkheid in de relatieve kansen op het behalen van een bachelor- of masterdiploma', zeggen de onderzoekers,

die voor hun studie gebruik maakten van een dynamische interpretatie van sociale klasse.

De studie ligt echter onder vuur van onderwijsexperts. 'Het aantal afgeleverde masterdiploma's is fors toegenomen de voorbije decennia, wat een indicatie is dat meer mensen toegang hebben tot het hoger onderwijs. Toch zien de onderzoekers dat niet als een teken van verminderde ongelijkheid en dat

is heel gek', zei professor emeritus onderwijspsychologie en methodoloog Wim Van den Broeck (VUB) in een eerder verschenen interview met *Veto*. 'Je kan uit deze studie absoluut niet opmaken dat de ongelijkheid weer op het niveau zou zitten van 1950.'

(On)gelijker onderwijs

Volgens de onderzoekers werd de democratisering van het hoger onderwijs slechts in beperkte mate veroorzaakt door een grotere onderwijsgelijkheid voor alle sociale klassen, en in toenemende mate door socio-economische verschuivingen in de samenleving. De arbeidersklasse nam immers fors af in aandeel: 'Als er meer mensen in een middenklassegezin geboren worden en zo meer kans hebben op een diploma leidt dat tot een hogere scholingsgraad', zegt Kruijthof.

Die redenering klopt echter niet volgens onderwijsexpert Dirk Van Damme: 'De arbeidersklasse is net enorm afgenomen door een meer open toegang in het onderwijs. Als je dan enkel kijkt naar de verschillen tussen de sociale klassen leidt dat tot een onderschatting van de sociale mobiliteit.'

Professor sociologie Wim Van Lancker (KU

te duiden. Beleidsmatig is dit ook een zeer slechte boodschap. Nu zend je het signaal dat al de studiebeurzen toch geen zin hebben, en we die dus evengoed kunnen afschaffen.'

De onderzoekers pleiten voor een beleid dat inzet op zowel een hoge onderwijskwaliteit als gelijke kansen: 'Beiden kunnen perfect hand in hand gaan.' Volgens Van den Broeck moet de nadruk echter niet liggen op de relatieve verschillen tussen sociale klassen: 'Hoge onderwijskwaliteit kan nooit perfect samengaan met gelijke kansen wanneer je gelijke kansen definieert als gelijke uitkomsten. Goed onderwijs komt iedereen ten goede, en vooral zij die van thuis uit minder kansen meekregen. Toch zal je dan nog steeds zien dat er verschillen ontstaan tussen verschillende klassen, onder meer door aangeboren persoonseigenschappen.'

Wetenschap is feilbaar

Onderwijsexperts en sociologen zijn het dus grondig oneens over de interpretatie van de studie, maar hoe kan dat? 'Er gaan altijd veel assumpties vooraf aan een wetenschappelijke studie', zegt professor wetenschapsfilosofie Andreas De Block (KU Leuven). 'De

bleem te zijn. 'Dat je data anders interpreteert betekent nog niet dat de ene een charlatan is en de andere een serieuze wetenschapper. Het is normaal dat er debat is binnen de wetenschap. Het is echter belangrijk om te beseffen dat één studie nog geen wetenschappelijke consensus betekent. Wetenschap is feilbaar.'

Bombarie

Toch werd de studie gretig overgenomen in de pers. *De Morgen* kopte bijvoorbeeld met 'Waar je wieg staat, bepaalt meer dan vroeger of je een universitair diploma haalt'. Ook *De Standaard* schreef 'Onderwijs weer even ongelijk als voor 1950'. Gingen de media te snel aan de haal met de conclusies van één onderzoek?

'In principe moet je elk feit checken bij een tweede onafhankelijke, betrouwbare bron', zegt professor journalistiek Baldwin Van Gorp. 'Bij wetenschappers gebeurt dat echter te weinig. Journalisten gaan er vaak vanuit dat het onderzoek wel gedegen zal gevoerd zijn en stellen zich daar dan ook geen verdere vragen bij.'

Volgens Van Gorp zijn veel journalisten

'Dat we bijna iedereen tot op een bepaald niveau kunnen scholen, is ook een teken van sociale vooruitgang'

— Dirk Van Damme, onderwijsexpert

'Dat je data anders interpreteert betekent nog niet dat de ene een charlatan is en de andere een serieuze wetenschapper'

— Andreas De Block, professor wetenschapsfilosofie (KU Leuven)

Leuven) nuanceert: 'Het onderwijs holt vaak socio-economische ontwikkelingen achterna. Er is in onze samenleving nu eenmaal meer vraag naar hooggeschoolde werknemers. Maar dat betekent niet dat de verhoudingen in de samenleving fundamenteel veranderd zijn. De ongelijkheid heeft zich gewoon verplaatst. Een masterdiploma volstaat niet meer voor de topjobs, daarvoor moet je bijvoorbeeld nog een bijkomende opleiding aan een prestigieuze buitenlandse instelling volgen.'

'Je moet niet eerst met veel bombarie de conclusies publiceren en pas later het debat op gang brengen'

— Baldwin Van Gorp, professor journalistiek (KU Leuven)

Ook Van Damme erkent dat de ongelijkheid zich voor een deel verschoven heeft: 'Maar dat is ook een teken van sociale vooruitgang. Dat we bijna iedereen al tot op een bepaald niveau kunnen scholen is erg positief. We moeten wel opletten met elk maatschappelijk verschil als een ongelijkheid

keuze voor welke factoren je gaat meenemen in je analyse en welke niet, bepaalt voor een groot deel hoe je resultaten gaat interpreteren.'

Dat is bovendien nog meer het geval in de menswetenschappen, waar het moeilijker is om factoren te isoleren. De samenleving is continu in beweging en laat zich niet gemakkelijk in een experiment duwen. Dat maakt het lastig om te onderscheiden welke verbanden er nu precies bestaan tussen verschillende fenomenen.

In een ideologisch geladen debat, waarin je die onderliggende assumpties misschien niet altijd expliciteert, zal je dan sneller zien dat er zich twee kampen onderscheiden', zegt De Block. Dat het in dit geval twee verschillende disciplines zijn die in de clinch gaan is bovendien geen toeval. 'Binnen disciplines gelden er ook bepaalde veronderstellingen en die versterken elkaar. Dat zorgt ervoor dat er sneller onenigheid ontstaat tussen vakgebieden dan binnen de eigen bubbel.'

Dat hoeft volgens hem echter geen pro-

bovendien te weinig wetenschappelijk geschoold om wetenschappers kritisch te bevragen: 'Als ze berichten over een studie nemen ze er vaak niet de studie zelf bij, maar het persbericht. Daar worden conclusies al snel wat spannender geformuleerd.'

Dat wetenschappers het ook met elkaar oneens kunnen zijn maakt het voor journalisten nog moeilijker om correct te berichten over wetenschapsnieuws. 'Je bent als journalist niet in de positie om te oordelen wie er nu gelijk heeft', zegt Van Gorp. 'Het zou wel interessant zijn om die onenigheden meteen duidelijk te maken aan de lezer.'

Hij pleit dan ook voor terughoudendheid: 'Je moet niet eerst met veel bombarie de conclusies publiceren en pas later het debat op gang brengen. Door meteen de posities van verschillende wetenschappers naast elkaar te plaatsen bied je meer inzicht in hoe onderwijsongelijkheid in elkaar zit. Zo toon je dat het niet gemakkelijk is om dat vast te stellen, maar dat het afhankelijk is van hoe je iets meet.' ☞

'Beschuldig me niet van een pamperbeleid'

In zijn eerste grote interview sinds de gemeenteraadsverkiezingen blikt de burgemeester van Leuven Mohamed Ridouani terug op zijn overwinning, maar wil hij zich vooral tonen als voorbeeld van een socialistische burgemeester anno 2024. 'Ook als je links bent, moet je niet alles tolereren.'

tekst **Ines Vandebek**
Elias Fret
beeld **Sabine Mosman**

In 2018 scoorden we 25 procent. Dat vond ik al veel, maar door de goede sfeer in de aanloop naar deze verkiezingen hoopte ik stiekem op 30 procent', blikt Mohamed Ridouani (Vooruit) terug op 13 oktober. 'Het werd uiteindelijk 41,7 procent – ons beste resultaat ooit.' En zo kan Ridouani opnieuw voor zes jaar aan de slag als burgemeester van Leuven.

Dat heeft hij niet te danken aan een grotere bekendheid, maar eerder aan het tegenovergestelde. Ridouani maakt niet vaak zijn opwachting in de nationale media en mijdt X. Het nationaal partijvoorzitterschap én lijsttrekkerschap liet hij aan zich voorbijgaan. Dat loonde.

'Waarom mag iemand uit China die hier vijf jaar verblijft, gaan stemmen, maar een student uit Limburg niet?'

Zo komt Vooruit slechts een zetel tekort voor een absolute meerderheid, terwijl cd&v een zetel verloor en Groen haar zetelaantal zag halveren. Toch gaat Ridouani opnieuw met zijn oude coalitiepartners in zee.

'We hebben zes jaar geweldig goed samengewerkt', verdedigt Ridouani zich. 'Er is nog nooit een ruzie naar buiten gekomen. Een vlieg op de muur van het schepencollege zou niet weten wie van welke partij was: iedereen mocht zijn mening delen over partijgrenzen heen. Waarom zou ik dat overboord gooien, als ik er dan ook nog eens een coalitie mee kan smeden die matcht met mijn waarden en wat Leuven nodig heeft?'

Nochtans was er een deal tussen N-VA en Vooruit om hun nationale coalitie zoveel mogelijk naar lokale coalities door te trekken, bevestigde uw politieke vader Louis Tobback zwart op wit.

Mohamed Ridouani: 'Ik ben vertrokken vanuit wat Leuven nodig heeft. Het is onmogelijk om een soort nationaal idee overal te reproduceren. Dan krijg je problemen, zoals er hier en daar ook effectief gebeurd is. Omdat we maar één zetel te kort hadden, had ik inderdaad met slechts een partner in zee kunnen gaan, zoals de N-VA. Maar dan krijg je een coalitie die niet op natuurlijke wijze samenhangt.'

Voor het eerst was het niet verplicht om te gaan stemmen. In Leuven trok maar 67,4 procent van de inwoners naar de stembus. Bent u teleurgesteld?

'De opkomst in Leuven was hoger dan gemiddeld, maar het blijft doodjammer. Wie was daar nu vragende partij voor, buiten de liberalen? Ik ben geschrokken van het resultaat. In Nederland, waar er al langer geen opkomstplicht is, zie je dat keer op keer minder mensen gaan stemmen. In een stad als Rotterdam daagt de helft van de inwoners niet op. Wie vertegenwoordig je dan nog als politicus?'

'Volgens mij is het een morele plicht om je om de zes jaar te gaan uitspreken. Ik heb veel liever dat mensen zich zelfs extreem uitspreken dan dat ze gefrustreerd thuis blijven en dat opkroppen. Laat die democratie maar spelen.'

Vindt u dat studenten moeten kunnen stemmen in Leuven, en niet in de gemeente waar ze gedomicilieerd zijn?'

'Zeker. Ik ben daar al langer pleitbezorger voor. Uiteindelijk brengen studenten veel meer tijd door in de studentenstad dan in hun thuisgemeente.'

Politologen schermen dan met het argument dat de gemiddelde studieperiode van een student korter is dan een legislatuur. Ze zullen nooit het effect voelen van beleid.

'Dat gaat dan over het moment zelf. Mogen mensen die veel verhuizen hier dan ook niet stemmen? We zijn bij uitstek een stad met veel verloop. Verkiezingen zijn altijd een momentopname. Bovendien creëert het uitbrengen van je stem een grotere betrokkenheid met de stad waar je studeert.'

'Van studenten hoor ik wel vaker dat ze veel genegenheid voelen voor hun studentenstad. Die emotionele betrokkenheid mag zich ook wel vertalen in politieke betrokkenheid. Studenten moeten op zijn

minst de keuze hebben waar ze willen gaan stemmen. Het is toch vreemd dat iemand uit China, Amerika of Nederland die hier vijf jaar verblijft, mag gaan stemmen, maar een student uit Limburg niet?'

Het Vlaams kotlabel gaat normaal gezien in 2025 van kracht, maar studentvriendelijkheid zal niet inbegrepen zijn. Heeft Leuven onvoldoende op tafel geklopt?'

'Ik ben blij om te zien hoe Leuven weer al een pioniersstad is en school maakt met haar initiatieven, maar daarnaast is er nog ruimte voor verbetering. Daarbij zullen de huidige kotlabels niet plots verdwijnen. Die mogen blijven totdat de eindtermijn bereikt is of bijvoorbeeld de eigenaar wisselt. Dus het is niet zo dat ineens al die voorwaarden wegvallen.'

Gaat u toch proberen studentvriendelijkheid er alsnog in te krijgen?'

'Ik heb begrepen dat er wel nog over gesproken wordt, samen met de kennisinstellingen. Studentvriendelijkheid wil zeggen dat je ervoor zorgt dat de contractvoorwaarden correct zijn, dat de huisbaas zich goed opstelt en bijvoorbeeld ook bereid is om teksten in het Engels te vertalen. Ik denk dat dat nogal evidente zaken zijn die bewaakt moeten worden. En als ze dat niet in het Vlaams kotlabel invoegen, zoeken we wel andere manieren om daarvoor te zorgen.'

Er wordt uw stadsbestuur verweten dat nieuwe vastgoedprojecten vaak maar enkele tientallen sociale woningen bevatten. Gaat Leuven te zacht om met projectontwikkelaars?'

'Nee, helemaal niet. Stel die vraag maar eens aan de projectontwikkelaars zelf. Die weten dat wij zeer streng zijn en zwaar onderhandelen, vooraleer we een vergunning geven. De woonproblematiek is nu eenmaal gelinkt aan hoe populair je stad is. Zolang zoveel mensen in Leuven willen wonen, zal de druk blijven. Wat je daar in de eerste plaats tegenover kan stellen, is bijbouwen. En dat proberen we tegen de sterren op te doen: probeer de kranen in onze stad maar eens te tellen.'

'Maar we zijn voor sociaal wonen zwaar afhankelijk van Vlaanderen, dat niet altijd voldoende middelen

voorziet. Dat maakt het niet makkelijk. Toch ben ik niet beschaamd om ons *track record*. De voorbije legislatuur hebben we meer dan zeshonderd sociale woningen gebouwd en gerenoveerd, en er zitten nog achthonderd nieuwe woningen in de pijplijn.'

'Daarnaast hebben we het concept van de budgethuurwoningen ontwikkeld voor de zogenaamde middengroep die te veel verdienen voor een sociale woning, maar te weinig om op eigen kracht te huren. Zulke woningen nemen we zelf in eigendom en bieden we lager dan de marktprijs aan aan voornamelijk jonge gezinnen en alleenwoners.'

Even iets anders. Volgens politico-loog Steven Van Hecke zit u helemaal op de 'flinkse' lijn van voorzitter Rousseau. En in Knack voelde Tom Van Grieken 'zich langs rechts voorbij gestoken' door u. Bent u 'flinks'?

'Flinks? Nee, ik ben gewoon links. Ik vind al die termen nogal raar. Ik ben niet zo een beetje links of een beetje rechts. Ik heb gewoon mijn eigen overtuigingen en die kun je

perfect aan de linkerkant situeren.'

Nochtans valt uw kortdate toon op vlak van veiligheid en integratie op.

'Ik voorzie veiligheid voor iedereen: wat is daar nu rechts aan? Dat vind ik geen extreem standpunt. Ik probeer steeds daadkrachtig maar tegelijk zorgzaam te zijn. Tijdens de lockdowns waren wij in Leuven bijvoorbeeld vrij streng. Regels waren regels, maar tege-

'Ik weiger mee te gaan in het discours dat veiligheid een rechts thema is'

lijk waren we heel zorgzaam en deelden we als eerste mondklappers uit.'

'Leuven heeft wel een stevig uitgebouwd politiekorps dat doet wat nodig is. Ik vind dat een stad veilig moet zijn en tolereert geen criminaliteit. Daarom is bemiddeling juist zo belangrijk. Als je betrappt wordt op wildplassen, kan je kiezen voor een GAS-boete, of meelopen met de vuilniskar. Dat is wel

degelijk progressief links beleid, dus ik weiger om mee te gaan in het discours dat veiligheid een rechts thema is. Ook als je links bent, moet je niet alles tolereren: er zijn een aantal basisregels.'

'Enerzijds is criminaliteit de verantwoordelijkheid van het individu. Anderzijds moet links ook breder kijken, en moet je een wijk met meer criminaliteit onder de loep nemen. Is de wijk niet goed voorzien, of zijn er te weinig scholen? Daar zet ik heel hard op in: ik wil er gerust eens met jullie doorlopen, mijn sociale wijken zien er allesbehalve slecht uit. Die buurten zijn fijn, jongeren moeten er goed kunnen opgroeien en het gevoel hebben: "Tiens, ik hou van mijn wijk."

Is dat volgens u de reden waarom Vlaams Belang niet doorbreekt in Leuven?

'Mensen hebben in Leuven het gevoel dat er naar hen wordt omgekeken. Uit de stadsmonitor blijkt ook dat in geen enkele andere centrumstad de inwoners zo een groot vertrouwen hebben in het bestuur. Nergens anders is het veiligheidsgevoel zo groot als

'Er is niets rechts om aan nieuwkomers te vragen dat ze de taal leren'

in Leuven, en tegelijk is de openheid naar etnisch culturele diversiteit nergens zo hoog als hier.'

'Maar dat is elke dag keihard werken. Onderwijs, kinderopvang of het verkeer: het moet gewoon top zijn, zodat mensen weten waarvoor ze belastingen betalen, en bereid zijn solidair te zijn met anderen. Tegelijk moet je zorg dragen voor wie kwetsbaar is, maar ook voor zij die in de middengroep zitten.'

'Onlangs moest ik in de buurt van Lier zijn: ik schrok me te pletter. Op de Lierssteenweg had je het ene grote huis na het andere. Kastelen van huizen, maar met een "Vlaanderen weer van ons"-bord. Wat is daar aan de hand, vroeg ik me af. Ik wijt het aan een soort ophaalbrugmentaliteit: niet "eigen volk eerst", maar eigen ik eerst. Er is op veel plaatsen geen samenhangsgevoel meer.'

Uw partij positioneert zich steeds meer als economisch links, en cultureel eerder rechts. Is dat volgens u een goed recept voor een socialistische partij?

(verbaasd) 'Heeft u daar een concreet voorbeeld van?'

Verschiedende uitspraken van voorzitter Conner Rousseau wijzen daar bijvoorbeeld op. In Veto hekelde hij het feit dat te veel zaken zouden worden geclassificeerd als racisme.

'Ik zou u willen uitnodigen om te kijken naar wat we in de praktijk doen, en dan zal je zien dat Vooruit zich cultureel aan de linkerkant bevindt. Wat doen Caroline Gennez en Frank Vandenbroucke in de regering: progressief beleid voeren. Ons discriminatiebe-

leid is links, we strijden voor de versoepeling van abortus, en voeren een progressief integratiebeleid. Maar ik ben zelf het kind van arbeidsmigranten. Geloof me, er is niets rechts om aan nieuwkomers te vragen om de taal te leren.'

'Maar het discours dat je als beleidsmaker hanteert, maakt wel een verschil. Het is rechts om te zeggen: "Jij spreekt de taal niet, dus je hoort er niet bij". Mijn aanpak bestaat erin om de mensen te helpen om onze taal te leren. Daarom was ik ook zo gekant tegen de beslissing van de vorige Vlaamse regering om de integratiecursus betalend te maken.'

'Hoeveel geld hebben we vanuit de stad wel niet moeten bijpompen om ervoor te zorgen dat we mensen konden helpen Nederlands te leren? Staan roepen dat mensen zich moeten inburgeren, maar als beleidsmaker wel geen moeite doen: dat is niet juist.'

'Ofwel geef je mensen vertrouwen, ofwel vind je dat iedereen zijn plan moet trekken. Maar wees eerlijk: reik dan ook handvaten aan. En dan is het ook wel aan een persoon zelf om ze vast te nemen. Beschuldig mij alstublieft niet een pamperbeleid te voeren, maar je moet wel de voorzieningen treffen.'

De nieuwe Vlaamse regering – met Vooruit – wil dat er voor elke Engelstalige opleiding een Nederlandstalig alternatief is, zonder uitzonderingen. En ze wil de financiering voor niet-Europese studenten beperken tot twee procent. Dat kan weleens een hypotheek zetten op de kwaliteit van de KU Leuven. Staat u daar achter?

'Nee, dat is absoluut geen goed idee. Wij zijn bij uitstek een regio die het moet heb-

ben van buitenlands talent. Zonder een toestroom aan talent kan je Imec niet groot maken en de nieuwste technologische innovaties niet ontwikkelen. Dat is nochtans waar de toekomst van Vlaanderen ligt.'

Gaat u dan nog op tafel kloppen bij uw partij om die ambitie terug te trekken?

'Met of zonder Vlaanderen gaat Leuven een heel open politiek blijven voeren, en mensen de kans geven om hier een diploma te halen, want die mensen helpen ons ondertussen door onze kenniseconomie aan de wereldtop te helpen. Wij moeten een Europees toekomstlabo worden, waar de oplossingen van morgen het licht zien.'

'De grote innovaties hebben altijd al plaatsgevonden in open en diverse steden: van Rome tot Cordoba, en van San Francisco tot Leuven vandaag. Dat zijn verdraagzame en diverse steden, die een magneet vormen voor toekomstig talent. Als je daar op begint te beknotten, gaan we veel kansen missen.'

'Ik denk niet dat Leuven morgen ineens minder *internationals* gaat aantrekken. Dat is een trend die zich aan het doorzetten is, maar het zullen de minder kapitaalkrachtige *internationals* zijn die niet meer komen. Leuven zal iets meer elitair worden. Dat juich ik niet toe.' ☺

'Flinks? Ik vind al die termen nogal raar. Nee, ik ben gewoon links.'

Mohamed Ridouani in het kort

- Geboren te Leuven in 1979
- Studeerde Handelswetenschappen aan de KU Leuven
- Werkte als consultant bij Deloitte
- Schepen van 2007 tot 2018
- Stapte over naar sp.a (nu Vooruit) in 2009
- Werd de eerste burgemeester van een centrumstad met migratieroots in 2018

Steeds meer meldingen van grensoverschrijdend gedrag aan KU Leuven

Het aantal meldingen van grensoverschrijdend gedrag aan KU Leuven is sinds 2017 aanzienlijk gestegen. De weg naar het meldpunt lijkt gevonden, maar studenten blijven opvallend stil.

tekst **Anne Schoups**
Hannah Wellens
beeld **Lien Janssens**

In zeven jaar tijd is het aantal meldingen van grensoverschrijdend gedrag aan KU Leuven meer dan verdubbeld. Dat blijkt uit cijfers die *Veto* opvroeg. In 2017 registreerde het meldpunt 134 meldingen van zowel medewerkers als studenten; tot november van dit jaar waren dat er al 288.

De stijging in meldingen kende een piek in 2022 met 397 gevallen, al gaat het daar deels om dubbele registraties. Door de oprichting van de vertrouwensunit in 2023 worden meldingen sindsdien centraal geregistreerd, waardoor dezelfde klacht geen twee keer meer kan voorkomen.

Opvallend is dat studenten, ondanks dat ze de grootste groep aan de universiteit zijn, slechts voor een minderheid van de meldingen zorgen. 'Voor hen blijft de drempel mogelijk hoog. Daarom moeten we verder inzetten op de zichtbaarheid van de verschillende vormen van ondersteuning', laat Deb Vansteenwegen, directeur personeelsdienst KU Leuven, weten.

Agressie en intimidatie

Verbale agressie, intimidatie en discriminatie komen het vaakst voor binnen de universiteitsmuren, vooral bij personeel. 'Bij studenten gaat het vaak over relationele problemen, zoals de begeleiding', zegt Vansteenwegen.

'Het #MeToo-debat heeft bewustzijn gecreëerd rond seksueel grensoverschrijdend gedrag, maar toch is het eerder een klein deel van de meldingen', zegt ombudsman Pol Ghesquière. Professor arbeids- en organisatiepsychologie Martin Euwema ziet daar een bias: 'Voorvallen van seksueel grensoverschrijdend gedrag trekken de aandacht, maar het komt vaker voor dat mensen zich geïntimideerd of onder druk gezet voelen.'

'De academische cultuur is er een waar resultaten te boeken vallen'

— Martin Euwema, professor arbeids- en organisatiepsychologie (KU Leuven)

Dat is niet verrassend: 'De academische cultuur is er een waar resultaten te boeken vallen: iedereen werkt hard, staat onder tijdsdruk en ervaart stress', zegt Euwema. Bovendien hebben proffen niet altijd door wanneer een uitspraak een gevoelige snaar raakt. 'Proffen hebben het ene overleg na het ander, dan vallen die dingen minder op.' In die context kunnen spanningen snel oplopen, en voelen mensen zich kwetsbaarder.

Meer vrouwen dan mannen

Vrouwen melden over het algemeen vaker dan mannen, terwijl de betrokkenen vaker mannen zijn. Al is er mogelijk ook sprake van onderrapportering bij mannen, zegt psychiater Peter Adriaenssens: 'Voor mannen wordt het aangeven van grenzen nog veel meer als een zwakte gezien'. Tegelijk blijven vrouwen kwetsbaarder voor grensoverschrij-

dend gedrag. 'Vrouwen blijven slachtoffer van bepaalde mannelijke visies over hoe een goede organisatie hoort te draaien.'

Daarnaast vormen vooral internationals een kwetsbare groep. 'Zij hebben vaak nog te weinig kennis van onze academische cultuur en het systeem hier om er hun weg in te vinden. Dat onbekende kan stress en onzekerheid met zich meebrengen', zegt Ghesquière. 'Mensen uit andere culturen houden er andere ideeën op na wat betreft werkhoudens of hoe mensen elkaar aanspreken', vult Euwema aan. 'Die verschillen kunnen leiden tot misverstanden of zelfs grensoverschrijdend gedrag.'

'Een beleid dat gebaseerd is op groepen, is gegarandeerd blind voor individuen'

— Peter Adriaenssens, psychiater

Zij nemen bovendien een zwakkere positie in de machtsverhoudingen in. 'Denk bijvoorbeeld aan een internationale doctoraatsstudent uit Afghanistan', zegt Ghesquière. 'Als de samenwerking met de promotor misloopt, kan dat soms betekenen dat de student binnen de twee weken het land moet verlaten omdat het visum gekoppeld is aan het doctoraatsstatuut.'

'Voor die groep moeten we extra zorg dragen', vult Vansteenwegen aan. 'Ze hebben vaak niet hetzelfde netwerk als Vlaamse studenten en zijn minder goed bekend met de beschikbare kanalen, zoals het meldpunt.'

Toch waarschuwt Adriaenssens voor een te grote focus op specifieke groepen. 'Iedereen kan kwetsbaar zijn', vertelt hij. 'Sommigen hebben een zichtbare kwetsbaarheid, maar velen dragen die innerlijk met zich mee.' Een inclusief beleid zou de prioriteit moeten zijn in contexten van grensoverschrijdend gedrag. 'Eentje dat gebaseerd is op groepen, is gegarandeerd blind voor individuen.'

Machtsstructuren

Is het hoger onderwijs dan kwetsbaarder voor grensoverschrijdend gedrag? 'Hoger onderwijs is aaneengeregen met hiërarchische verhoudingen en machtsverschillen', zegt Ghesquière. 'En dat op alle niveaus: van student naar assistent, van assistent naar professor, tussen professoren onderling en van administratief en technisch personeel naar leidinggevenden.' Dat verschilt niet van andere werkplekken, maar binnen een academische context kan die hiërarchie verregaande gevolgen hebben. 'Studenten kunnen bijvoorbeeld het gevoel hebben dat als ze tegen de professor ingaan, ze hun diploma niet zullen krijgen.'

Euwema wijst op het gebrek aan controlemechanismen in de academische wereld. 'Professoren zijn zelfstandigen, waardoor ze veel autonomie hebben en weinig controle of feedback krijgen over hun dagelijkse

handelen.' Die autonomie vormt een extra drempel wanneer het over grensoverschrijdend gedrag gaat. 'Dan wil je net dat er feedback is en iemand gecontroleerd wordt.'

Minder tuchtprocedures onder meldingen

Slechts een klein percentage van de driehonderd meldingen leidt tot een tuchtprocedure. 'Melders zijn vaak angstig om uit de anonimiteit te treden', zegt Ghesquière. 'Als mensen naar de vertrouwensunit komen, komen ze terecht in een bunker van beroepsgeheim.'

Bij tuchtprocedures moeten slachtoffers echter uit de anonimiteit treden, wat een grote drempel is. 'Zonder loop je het risico om zelf in het vizier te komen', laat Euwema weten. Die tuchtprocedures zijn ook erg tijdrovend en stresserend.

De meeste meldingen gaan bovendien over lichtere kwesties zoals interpersoonlijke problemen of een slecht gevoel na negatieve feedback. 'Dat soort meldingen worden vaak al opgelost door een goed gesprek', zegt Vansteenwegen. 'Het gaat in zo'n gevallen dikwijls om opgekropte frustraties die je met je vrienden deelt, maar niet met de betrokkene. 'In een vroeg stadium laten weten dat je iets niet oké vindt, werkt dan regulerend', zegt Euwema. 'Dan sta je 2-0 voor.'

Hoge drempel

Vansteenwegen en Ghesquière zijn blij met het stijgende aantal meldingen. 'Hoe meer meldingen, hoe beter', klinkt het bij Vansteenwegen. 'Dat toont aan dat preventie werkt.' Ook Ghesquière ziet dit positief in: 'Het bewijst dat er meer en meer vertrouwen is in hoe wij als KU Leuven met deze problematiek omgaan.'

Toch blijft de drempel om te melden hoog. 'Soms zien mensen het maken van een melding als een aantasting van hun loyaliteit', legt Euwema uit. 'Ze vragen zich dan af of ze het misschien allemaal te zwaar opnemen.' Daarom pleit hij voor laagdrempelige mechanismen: 'Het is belangrijk in vertrouwen te kunnen praten met collega's of medestudenten. Dat alleen kan al *empowerend* werken.'

Hoe kunnen universiteiten de drempel verlagen? 'Vertrouwenspersonen moeten zich niet alleen in het begin van het academiejaar laten zien, maar tussendoor ook regelmatig aanwezig zijn', vindt Euwema. 'Studenten moeten weten dat ze niet altijd een formele stap hoeven zetten; ze en e-mail sturen kan al voldoende zijn.' ☞

'Grensoverschrijdend gedrag is er of het is er niet: er is geen grijze zone'

Psychiater Peter Adriaenssens duidt waarom universiteiten kwetsbaar zijn voor grensoverschrijdend gedrag: 'Wij zijn de eerste generatie die over deze thema's praat. Dat betekent ook dat wij nog knoeien in hoe we hiermee overweg moeten.'

tekst **Hannah Wellens**
 beeld **Simon Tibo**
Wannes Nimmegeers

Bijna drie jaar nadat de bom rond grensoverschrijdend gedrag barstte, nam het hoger onderwijs al verschillende stappen in de strijd tegen die problematiek. Er volgde een vernieuwd tuchtreglement voor personeel aan de KU Leuven, meldingen werden gecentraliseerd en op Vlaams niveau volgde er een extern meldpunt in de schoot van het Vlaams mensenrechteninstituut.

Kinder- en jeugdpsychiater Peter Adriaenssens laat zijn licht schijnen op de reden waarom universiteiten zo kwetsbaar zijn voor deze problematiek: 'Grensoverschrijdend gedrag is er, of het is er niet. Er is geen grijze zone.' Adriaenssens was hoogleraar aan de KU Leuven en kliniekhoofd kinderpsychiatrie in het UZ Leuven. In 2010 werd hij voorzitter van de Commissie Seksueel Misbruik in een pastorale relatie.

Waarom komt grensoverschrijdend gedrag aan de universiteit zo vaak voor?

Peter Adriaenssens: 'Ik betwijfel of het vaker voorkomt dan in andere organisaties, maar het komt meer onder de aandacht omdat een universiteit natuurlijk een publieke instelling is. Alle organisaties met een strikte hiërarchie waarin mensen zich moeten opwerken en die lang gedomineerd werden door mannen, zijn voedingsbodems voor grensoverschrijdend gedrag. Of het dan om de Kerk, sportorganisaties of een universiteit gaat, maakt niet uit.'

'Die factoren moeten aangepakt worden. Zolang je in een systeem zit waarin iemand zich moet opwerken in de hiërarchie, moet je heel moedig zijn om je verhaal naar buiten te brengen. Je weet dat dat je je eigen carrière in gevaar kan brengen en zult dan meer geneigd zijn om te zwijgen.'

'Het is daarom erg belangrijk dat wanneer het tot een klacht komt, de vertrouwenspersonen hun werk kunnen doen. Als een rector dan tuchtrechtelijk tussenkomt, wordt er weer teruggevallen op de hiërarchie. Maar die is net deel van het probleem.'

Welke rol ligt er dan voor een rector weggelegd?

'Een rector moet ruimte creëren in

de organisatie en voor zuurstof zorgen, zodat er een sfeer van vertrouwen is die uitnodigt om te praten. Universiteiten moeten dan ook geen schaamte tonen wanneer er een melding naar buiten komt, maar fier zijn. Daar is een attitudeverandering voor nodig.'

'We zijn de eerste generatie die rond deze thema's werkt en de woorden grensoverschrijdend gedrag en seksueel misbruik in de mond neemt. Dat betekent ook dat we nog knoeien en daar moet een zekere mildheid voor zijn. We komen uit een geschiedenis met andere en mistige tradities, maar we zoeken onze weg.'

Moeten de machtsstructuren aan de universiteit dan aangepast worden aan deze tijd?

'Die zijn historisch gegroeid natuurlijk. We moeten naar een sfeer waarin er respect is voor personen met wie we samenwerken en waar geen angst heerst. Daarvoor moeten vertrouwenspersonen zichtbaar zijn en moet er nog meer aandacht zijn voor onafhankelijke meldpunten, zodat je niet afhankelijk bent van de eigen groep.'

Professoren hebben veel zelfstandigheid en autonomie. Is dat deel van het probleem?

'Het probleem is vooral dat de weg daar naartoe zeer lang is. Eens je in die positie zit is het niet gemakkelijk om dat te herdenken en je af te vragen: "Hoe zouden we dat laagdrempeliger kunnen inrichten?". Wie in de universitaire hiërarchie opklimt, is bovendien vaak erg bedreven in het eigen vakgebied, maar daarom ben je nog niet voorbereid op leiderschap.'

'Er moet dan ook meer ingezet worden op het opleiden van diensthouders, decanen of doctoraatsbegeleiders om die facetten van de functie onder de knie te krijgen. Je moet hen aanleren wat we vandaag als grenzen beschouwen. Vele docenten kregen zelf ook vaak te kampen met onderdrukking en vernedering, maar toen maakte niemand zich daar zorgen over.'

'Belangrijker dan het compleet herzien van de structuur, is dat we iedereen betrekken bij het gesprek daarover. Daarbij heb je nood aan een gemengde leiding van zowel

mannen als vrouwen, maar ook verschillende leeftijden en achtergronden die daar samen over moeten nadenken.'

Staan verschillende generaties anders in dat debat?

'Jongeren treden overal scherper op tegen grensoverschrijdend gedrag en zijn daar meer alert voor. Oudere mensen hameren dan weer voornamelijk op respect voor gezag en procedures. Dat is een belangrijk debat dat gevoerd moet worden en waarbij ook iedereen zijn zeg moet kunnen doen, zonder angst voor repercussies.'

Vrouwen maken dan weer vaker melding van grensoverschrijdend gedrag dan mannen. Is er sprake van onderrapportering bij mannen?

'Bij mannen wordt het nog veel meer als een zwakte gezien. "Als je van plan bent om leidinggevende te worden, zal je wel tegen meer moeten kunnen dan dat", wordt er dan gezegd. Het misbruik in de Kerk heeft ons voor het eerst geconfronteerd met getuigenissen van mannelijke slachtoffers. Vermoedelijk zijn er meer mannen dan we denken slachtoffer van emotioneel geweld, maar dat aantal blijft lager dan bij vrouwen.'

Bij veel casussen van grensoverschrijdend gedrag klinkt het dat collega's al wel langer iets vermoeden, maar dat er toch pas laat ingegrepen wordt. Hoe kan dat verklaard worden?

'Dat is een typisch verhaal, melden vraagt moed. Je baseert je vaak niet op flagrante bewijzen, maar eerder op een aanvoelen of iets gezien hebben. De meeste zaken kunnen ook maar aangetoond worden als er meerdere getuigen zijn. Daarom is het belangrijk dat leidinggevend een actieve oproep doen om te melden, met begrip voor de moed die daarvoor nodig is.'

'Dat zijn zaken die echt veroorzaakt worden door het feit dat wij de eerste generatie zijn die hiermee bezig is. Velen onder ons zijn nog opgevoed om de zwijgende Vlaming te zijn. We pakken graag uit met het mooie nieuws uit onze afdeling en organisatie, maar hebben geleerd om onze mond te hou-

den over wat minder goed gaat.'

Hoe belangrijk is de rol van macht bij grensoverschrijdend gedrag?

'Het jammere is dat macht werkt. Als je snel vooruit wil geraken, dan kan dat door anderen te bedreigen. Een beleid dat niet gebaseerd is op machtsuitoefening is complexer. Op het ogenblik dat je er niet meer vanuit gaat dat de ander moet luisteren omdat jij dat zegt, moet je bemiddelen en een middenweg zoeken. Dat is moeilijker dan macht gebruiken. Maar we moeten toch kiezen voor die complexiteit.'

'Er wordt vaak negatief gesproken over complexe omstandigheden, maar het echte leven is nu eenmaal complex. Er mag ook fierheid zijn over hoe we daarmee durven om te gaan. Macht moet je vervangen door gezag, en dat kan door wederzijds respect.'

De boutade zegt dat macht corrumpeert. Hoezeer gaat die stelling op?

'We mogen zeker niet veralgemenen. Er zijn ook veel eerlijke en correcte bazen, maar er blijft een zeker risico. Daarom moeten we

meer inzetten op preventie. We mogen het niet langer evident vinden dat iemand van de ene op de andere dag macht krijgt, maar moeten eerder een traject opstarten waarbij die persoon daarop wordt voorbereid. Mensen misbruiken macht ook omdat ze overspoeld worden met opdrachten en daarom voor de kortste weg kiezen. En dat gebeurt dan vaak via een autoritaire leidersstijl.'

Welke groepen zijn extra kwetsbaar voor grensoverschrijdend gedrag aan een universiteit? LGBTQIA+-studenten en internationals zouden er bijvoorbeeld sneller mee in aanraking komen.

'Dat klopt, maar tegelijkertijd moeten we de blik afwenden van het collectief. Iedere student kan kwetsbaar zijn. Er zijn mensen met zichtbare kwetsbaarheid, maar veel mensen dragen ook een innerlijke kwetsbaarheid. We moeten beleid maken voor iedereen. Een beleid gebaseerd op groepen, is gegarandeerd blind voor andere individuen.'

'Iedereen kan kwetsbaarheid verbergen, de kwetsbare leeft tussen ons. Maar tegelij-

kertijd is kwetsbaarheid ook een gave. Het is door ons ervan bewust te zijn dat ook wij kwetsbaar kunnen zijn, dat we gemotiveerd worden om ervoor te zorgen dat het beleid tegenover de kwetsbare verbetert.'

Is er een evolutie in het tonen van die kwetsbaarheid? Jongeren durven vandaag makkelijker praten over mentale problemen.

'Absoluut. Een heel belangrijk teken daarvan is dat we nu al zien dat kinderen in de kleuterschool of op de lagere school niet meer bang zijn voor volwassenen. Ze durven zeggen dat ze niet akkoord gaan met wat volwassenen zeggen. Ook in het hoger onderwijs klagen professoren aan dat studenten niet meer muisstil zijn of hun grenzen durven aangeven.'

'Dat zijn tekenen van een gewijzigde relatie. Er is geen reden meer om bang te zijn voor elkaar, maar we moeten het wel mogelijk blijven maken om samen te werken. Grenzen aangeven is geen teken van zwakte, maar van transparantie.' ☞

'We mogen het niet langer evident vinden dat iemand van de ene op de andere dag macht krijgt.'

Hoe Afghaanse vrouwen opnieuw de speelbal werden van de Taliban

Drie jaar nadat de Taliban opnieuw de macht grepen in Afghanistan, is het leven van vrouwen er ingrijpend veranderd. 'De Taliban houden bewust een hele generatie laaggeletterd.'

tekst **Anne Schoups**
Lynn Peigneur
beeld **Ansofie Servaes**

In februari 2020 ondertekenden de Verenigde Staten en de Taliban een vredesakkoord dat een einde moest maken aan de oorlog die Afghanistan jarenlang in zijn greep hield. De Amerikaanse troepen trokken zich terug, en op 15 augustus 2021 marcheerden de Taliban zonder veel tegenstand Kabul binnen. Wat volgde was een golf van beloften van het nieuwe regime: vrouwen zouden mogen blijven studeren, werken en deelnemen aan de samenleving, weliswaar binnen de grenzen van de Sharia – de islamitische wet.

Die beloften werden al snel verbroken. In de eerste weken draaiden de Taliban de vooruitgang die op vlak van onderwijs was geboekt terug: meisjes worden uitgesloten van het onderwijs eens ze de leeftijd van twaalf jaar bereiken. Volgens UNESCO werd minstens 1,4 miljoen meisjes de toegang tot secundair onderwijs ontzegd sinds de machtsovername.

Desondanks blijft vredesorganisatie Moeders voor Vrede zich inzetten voor de Afghaanse vrouwen. 'Voordat de Taliban opnieuw aan de macht kwamen, hebben we

verschillende scholen ingericht en gaven we alfabetiseringscursussen', vertelt Jennie Vanlerberghe, oprichtster van Moeders voor Vrede. Nu krijgen meisjes in geheime klassen biologie-, taal- en wiskundelessen.

Onzichtbaar onderwijs

'Zo'n klas is eigenlijk een kamer van een huis dat wij huren', begint Vanlerberghe. Als het kan is er een bord aanwezig, maar voor de rest zijn de lokalen heel sober. Onder iedere bank ligt er ook een Koran. 'Vaders moeten toestemming geven voordat hun dochters naar de les mogen, en aan hun werd beloofd dat de meisjes islam- en naailessen krijgen. Soms komen ze dat wel eens controleren.' Dan verdwijnen de chemieboeken en halen de studenten hun Koran boven.

Dat loopt niet altijd zonder risico's. 'Enkele van onze medewerkers moesten vluchten voor de Taliban', gaat Vanlerberghe verder. 'Die vrouwen verblijven nu in België.' Dat gooide roet in het eten, maar het was zeker geen reden om op te geven. 'Een paar vrijwilligers bevonden zich op dat moment toevallig niet in een bedreigde omgeving. Die zetten het werk verder.'

'Zolang de mensen op het platteland niet betrokken zijn bij oorlogen, maakt het hen niet uit wie het land bestuurt'

— Sahar Noor, expert inclusie en diversiteit

Andere organisaties proberen online onderwijs aan te bieden aan de Afghaanse vrouwen. 'Maar daarvoor moet je een computer, elektriciteit en toegang tot het internet hebben', zegt Sahar Noor, expert inclusie en diversiteit. 'Vooral rijkere gezinnen kunnen er dus gebruik van maken. Die hebben waarschijnlijk ook al boeken online besteld.' Mensen op het platteland trekken aan het kortste eind, 'terwijl dat dat de mensen zijn die het echt nodig hebben', besluit Noor.

Om die armoede tegen te gaan voorziet Moeders voor Vrede niet alleen de school- en materiaalkosten, maar delen ze ook voed-

selpakketten uit aan de gezinnen van de studentes. 'Daar zit meel, rijst, olie en suiker in', somt Vanlerberghe op. Die voedselpakketten krijgen ze elke drie maanden. 'Families weten dat als ze hun dochter naar school sturen, ze voedsel krijgen. En dat helpt om

samenleving te sluiten.' Hoe zo'n extreme interpretatie eruit ziet in het straatbeeld? 'Vrouwen dragen geen kleur meer, mogen niet buitenkomen zonder een mannelijke begeleider, en mogen niet door een mannelijke dokter worden aangeraakt', vertelt Vanlerberghe.

'Vrouwen mochten thuis het geld niet aanraken, maar plots konden ze tellen hoeveel Afghani er in de zak van hun man zat'

— Jennie Vanlerberghe, oprichtster van Moeders voor Vrede

meer meisjes in de klassen te krijgen.' Die aanpak werkt: 'Momenteel hebben we drie klassen van elk 25 leerlingen.'

Een dubbel verhaal

'Toen we met Moeders voor Vrede aankwamen in Shakardara, in de buurt van Kabul, stuurden de mannen ons meteen weg', vertelt Vanlerberghe. Uiteindelijk zijn het dezelfde mannen die voor de vrijwilligers een gebouw hebben opgetuigd. 'Door voorzichtig te zijn kan je daar meer bereiken dan door te roepen en te tieren.' Ook Noor deelt dat idee: 'Activisten die heel vocaal zijn, lopen het grootste gevaar.'

De Taliban zetten zich neer als een boos, maar machtig regime. Toch is de werkelijkheid minder zwart-wit. Alle door de overheid gereguleerde onderwijsinstellingen zijn verboden voor meisjes, maar privé- en commercieel onderwijs zijn wel toegestaan. Ook werken veel vrouwen nog steeds. Niet in de politiek, maar wel bij de douane, in de landbouw en op de markt. 'Het is niet zo dat je in Afghanistan geen vrouwen meer ziet', zegt Noor. 'Het beeld is heel dubbel.'

De grootste dualiteit is die tussen de Afghaanse steden en het platteland. Terwijl stedelingen zich bezighouden met vrouwenrechten en toegang tot het onderwijs, draait het op het platteland rond overleven. 'Voor die mensen is voedsel en drinkwater het belangrijkste', vertelt Noor. 'En rust. Zolang ze niet betrokken zijn bij de onrust van oorlogen, maakt het hen niet uit wie het land bestuurt.'

Geen culturele kwestie

Wanneer vrouwenrechten tijdens internationale gesprekken op tafel worden gelegd, volgt er abrupt dat dat een culturele kwestie is. 'Met andere woorden zeggen de Taliban dat anderen zich er niet mee moeten bemoeien, omdat de Afghaanse cultuur nu eenmaal zo in elkaar zit', vertelt Noor. 'Maar in werkelijkheid gaat het om een extreem religieuze interpretatie van de islamitische wet. En dat door een groep die op een niet-democratische manier aan de macht is gekomen.'

Noor haalt het voorbeeld van *awrah* aan - dat verwijst naar de lichaamsdelen die bedekt moeten blijven volgens de islamitische voorschriften. 'De Taliban gebruiken dat concept om vrouwen uit alle facetten van de

zo al vaker de speelbal van regimes. 'Elk regime dat in Afghanistan aan de macht is gekomen, heeft vrouwen geïnstrumentaliseerd om te tonen hoe conservatief of progressief het wel niet was', stelt Noor. 'De situatie die zich voordoet is dus niet nieuw. Alleen hebben we nu met de extreemste variant te maken.'

Achtergelaten generatie

Dat het onderwijsbeleid dat de Taliban voeren in contrast staat met het voorgaande beleid, staat buiten kijf. Ondanks veertig jaar oorlog en chronische armoede, was er vooruitgang geboekt op het gebied van toegang tot het onderwijs. 'In onze klassen zaten ook oudere vrouwen', vertelt Vanlerberghe. 'Dat was een hele opluchting. Ze mochten thuis het geld niet aanraken, maar plots konden ze tellen hoeveel Afghani er in de zak van hun man zat.'

'De Taliban houden nu een hele generatie bewust laaggeletterd', vult Noor aan. Dat heeft ook een grote impact op de volgende generatie. 'Er ontstaan gigantische gaten in het meisjesonderwijs, om dat recht te trekken heb je decennia nodig.' Hoe ernstig de situatie precies is? Noor maakt de vergelijking met de coronaperiode: 'In Europa zijn er nog steeds leerachterstanden bij kinderen en die periode was relatief kort.'

De helft van de bevolking automatisch uitsluiten van een opleiding, raakt Afghanistan ook zwaar op sociaal-economisch vlak. Werkkrachten in essentiële beroepen halveren en het al arme Afghanistan komt in een nieuwe armoedecyclus terecht. 'Meisjes zijn verplicht om thuis voor de wasbak te zitten en niets te doen', deelt Vanlerberghe. Terwijl hun onafhankelijkheid daalt, neemt het aantal psychische problemen bij vrouwen toe.

Hoop in het hopeloze

Noor vertelt: 'Ik geloof echt dat ze het uiteindelijk zullen inhalen. De Afghaanse vrouwen zijn heel taalvaardig en intellectueel sterk.' Een voorbeeld hiervan is de zeventienjarige Nila Ibrahim, die onlangs de prestigieuze Kindervredesprijs won. 'Als je hoort hoe vloeiend Engels ze spreekt en hoe goed ze kan redeneren, dan ben je echt onder de indruk.'

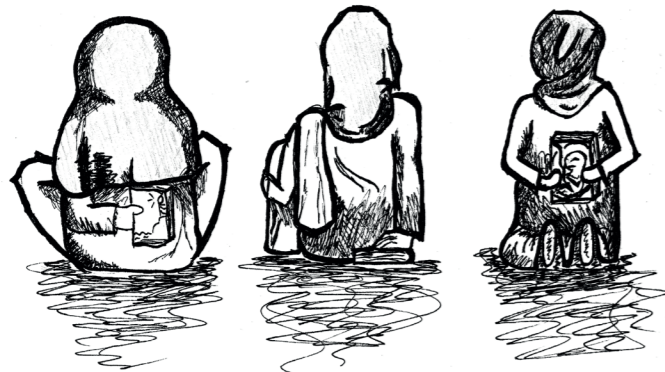
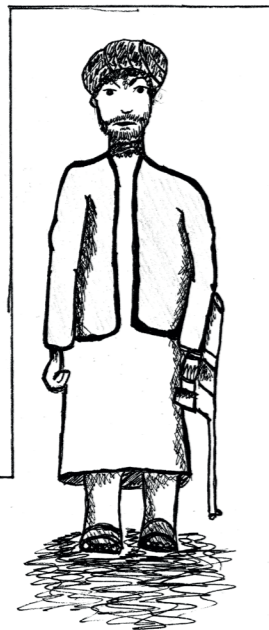
Vanlerberghe benadrukt de vastberadenheid van jonge meisjes, vaak pas vijftien jaar oud, die ondanks de Taliban blijven geloven in hun toekomst. 'Die meisjes geloven dat het ooit goed zal aflopen', zegt ze. Zelfs in deze omstandigheden is leren volgens haar de moeite waard: 'Zelfs als je onder de Taliban moet leven, is het nog altijd aangenamer om te leren lezen en tellen.'

EU-actie

De vraag blijft welke rol Europa zal aannemen. 'Ze hebben de Taliban veroordeeld, maar daarmee alleen kom je er niet', vindt Noor. Opnieuw met de extremistische groep in gesprek gaan, zou wel een stap vooruit zijn, stelt ze. Zo'n gesprek heeft immers ook belang voor Europa zelf, want die wil vooral betrokken blijven bij wat er in de wereld gebeurt. 'Het is niet erg dat de EU uit eigenbelang zou handelen', vindt de experte. 'Zo kunnen de vrouwen ten minste geholpen worden.'

Wat de Taliban vooral willen, maar niet krijgen, is internationale erkenning. 'Momenteel worden ze volledig buitenspel gezet en niet serieus genomen', vertelt Noor. 'Ze doen extreme dingen zoals vrouwen arresteren omdat ze niet juist gekleed zouden zijn. De Taliban zorgen dan dat dat verhaal gelekt wordt naar het buitenland, zo krijgen ze toch internationale aandacht.'

'Het is bovendien gemakkelijk om het over Europa te hebben', gaat ze verder. 'Maar andere islamitische landen hebben een nauwere connectie met Afghanistan.' Noor doelt op landen zoals Qatar en Saudi-Arabië, zij zijn net zoals Afghanistan salafistisch (*een fundamentalistische soennitische stroming binnen de islam, red.*). 'Zulke landen hebben dus een enorme troef in handen, maar gebruiken die niet. Ik vind echt dat het tijd is dat islamitische landen hun stem laten horen.' ☺

Als het kan is er een bord aanwezig, maar voor de rest zijn de lokalen heel sober. © Moeders voor Vrede

WINTERESSAY BART EECKHOUT

Waarom mensen wat vaker van mening zouden moeten veranderen

Bart Eeckhout, hoofdcommentator bij *De Morgen*, roept in zijn winteressay op om niet enkel te durven denken, maar ook om over onze eigen overtuigingen na te denken: 'Ik wens u, lezer, van harte een verandering van mening toe volgend jaar.'

tekst **Bart Eeckhout**
beeld **Sousanna Zacharian**

Het meest storende misverstand over mijn job, 'opinie maken', is dat mensen me zien als een krantenayatollah die meningen als fatwa's en dogma's decreeteert. Tijd voor een wederwoord.

Toen *Veto* me vereerde met de licht intimiderende vraag om een 'winteressay' te schrijven, was mijn eerste idee om een pleidooi te houden voor striktere oriëntatie en toelating in het hoger onderwijs. Ik zou uitleggen hoe mijn mening daarover helemaal gedraaid is sinds mijn studententijd.

Wees ik toen consequent op de risico's voor de democratisering van het onderwijs en het recht op vrije keuze, dan zou ik het nu moeten hebben over de grote verspilling van talent en schaarse overheidsmiddelen door foute studiekeuzes. Juist de grote kans dat het misgaat, werpt een stevige financiële of sociale drempel op. Het leek me een gepast, ietwat tegendraads onderwerp voor dit prachtblad.

Geruisloze winden

Tot ik besepte dat in dat uitgangspunt een nog veel prikkelender stelling schuilging: het veranderen van mening zelf. Dat is een fundamenteel recht waarvan te weinig mensen gebruik maken. En wie toch van mening verandert, gaat er vaak mee om zoals de vroegere CVP-premier Gaston Eyskens principes beschreef: 'Winden die je best geruisloos en traag loslaat.'

Ik doe het vaak, van mening veranderen, en ik kan het iedereen aanraden.

Dat kan lezers misschien verrassen. Een commentator heeft de pretentie om bijna dagelijks de krantenkolom met het redactionele standpunt in te nemen. Van zo iemand mag je toch minstens een zeker opiniërend stavast verwachten.

In die verwachting schuilen twee cruciale misverstanden. Om met het eenvoudigste te beginnen: een mening wijzigen, is niet gelijk aan flipflop, het voortdurend wippen van het

ene intellectuele been op het andere, naargelang de situatie. Flipfloppende politici verketteren in de oppositie alles wat ze in de meerderheid verdedigen. Met principes, argumenten en kantelende inzichten heeft dat niks te maken.

Linkse pastoor

Net zo erger ik me aan analisten die vandaag roepen dat politici 'over hun schaduw moeten stappen' om een akkoord te maken en morgen diezelfde politici verwijten dat ze hun kiezers afstoten doordat ze te makkelijk akkoorden hebben gesloten. Zo heb je altijd gelijk.

Maar een mening formuleren gaat niet over gelijk hebben, en zeker niet over je gelijk willen opleggen. Zo komen we bij het tweede misverstand. Het is niet omdat ik bijna elke dag een mening verkondig, dat ik ook vind dat ik elke dag gelijk heb.

Geen verwijt kwelt me meer dan de kritiek een 'linkse pastoor' te zijn die vanop de kansel zijn 'grote gelijk' verkondigt. Het tegendeel is het geval. Een opinie is geen dogma of fatwa. Het is een uitnodiging om het oneens te zijn en tegenargumenten te formuleren. Kom en overtuig me van het tegendeel. Soms lukt dat nog ook.

Een opinie is geen dogma of fatwa. Het is een uitnodiging om het oneens te zijn en tegenargumenten te formuleren

Natuurlijk besef ik wel waar de kritiek vandaan komt. De vooruitstrevende waarden van de krant zijn het prisma waardoor ik de wereld aanschouw. Als commentator sta ik ergens voor. Dat stoort sommigen, en daar heb ik begrip voor. Het zou anderzijds nogal schijnheilig zijn om dat te ontkennen. Dan verkies ik de kwetsbaarheid van het open vizier.

Trots op kernenergie

Een standpunt wordt best ook krachtig beargumenteerd. Met de stroperige stelling dat een idee 'meer debat' behoeft, schiet je als lezer niks op. Het is juist de taak van een opiniemaker om, met redenen omkleed, een stelling in te nemen in dat debat. Zeg waar je voor of tegen bent en zeg me waarom. Niet om de ander de mond te snoeren, maar om een wederwoord te ontlokken. Het debat is belangrijker dan de mening.

Het is dan ook helemaal geen schande om van mening te wisselen, zolang je het niet elke dag doet. Niet alleen over oriëntatieproeven en toelatingsexamens veranderde ik van standpunt. Een voor de hand liggend voorbeeld is kernenergie, al ben ik er wel stiekem trots op dat ik mijn mening ettelijke jaren geleden al veranderde, toen een zeer ruim deel van de publieke opinie nog onverstoord antinucleair dacht en de politiek nog lag te slapen.

Het begon me destijds te dagen na een indringend gesprek met de bekende klimaatwetenschapper Valerie Trouet. Vanuit haar Amerikaanse werkplek verwonderde ze er zich over dat de Europese klimaatbeweging zo fel vasthield aan het verzet tegen die nagenoeg fossielvrije kernenergie. Zo leerde ik verfrissende perspectieven uit de Amerikaanse klimaatwetenschap kennen, met grote impact op mijn eigen kijk op wat te doen met de klimaatverandering.

Zeggen dat je kerncentrales in de energiemix wil behouden, is vandaag niet bepaald dapper meer. Na de oorlog is iedereen bij het verzet geweest. Ook over lastiger kwesties durf ik bekennen dat ik van mening veranderd ben. Legalisering van (soft) drugs, nog zo'n progressief geloofspunt, vind ik bijvoorbeeld ook niet langer een geweldig idee. Ik zie vooral niet in hoe die legalisering de bestaande en in grote steden behoorlijk verregaande maatschappelijke ontwrichting door de alomtegenwoordigheid van drugs kan tegengaan.

Vals spel

Nog een gevoelig punt. Middenin de coronapandemie zag ik in de covidpas een stimulans om moeilijker bereikbare groepen toch aan te zetten tot vaccinatie. De feiten leerden dat dat een vergissing was, en dus veranderde ik van mening. Zo'n covidpas is een drastische vrijheidsbeperking. Weg ermee dus, als hij niet eens werkt.

Een belangrijke spelregel is wel dat je openlijk toegeeft dat je standpunt veranderd is. Doen alsof je er altijd zo over gedacht hebt, is valsspelen, met je geloofwaardigheid als prijs. Natuurlijk komt er dan kritiek of hoon, maar een veranderende mening is niks om beschaamd over te zijn. Hoe zou je in maatschappelijke vooruitgang kunnen geloven, als je er jezelf op beroemt altijd principieel stil te staan?

Een mening bijstellen, hoeft niet per se te betekenen dat je vorige standpunt helemaal verkeerd was. Zoals de econoom Paul Samuelson (en wellicht niet zijn vakgenoot John Maynard Keynes) zei: 'When the facts change, I change my mind.'

Het is nogal wies dat velen vandaag meer dan twee jaar geleden geloofden in het belang van herinvestering in defensie.

Alle krediet voor wie er vroeg bij was, maar dat betekent niet dat het voorgaande tijdperk van het vredesdividend een grote leugen was. Dat vredesdividend heeft ook ruimte geschapen voor de brede welvaartstaat zoals we die nu kennen, met verhoogd welzijn voor miljoenen burgers in West-Europese landen. En het klopt dat een land als België er veel te lang al te gerust op was, dat ook.

Moeder Theresa

Opiniëring in de media ligt sowieso gevoelig. Nochtans is een kolom, een column dus, met een redactioneel of persoonlijk standpunt zo oud als de krant zelf. Digitalisering heeft die logische, papieren orde, met een column in de letterlijke rand van het nieuws, door elkaar gehusseld. Nieuwe media geven de opiniërende stukken, die sneller reactie ontlokken, meer zichtbaarheid. Lezers krijgen daardoor de indruk dat er alleen nog maar 'geopinieerd' wordt.

Dat maakt hen boos. Nu ja, er is véél dat lezers boos maakt, weten we dankzij sociale media. Zonder de Moeder Theresa te willen uithangen: ik vind al die boosheid niet zo erg. Als mensen dagelijks dezelfde kop het recht op een mening zien opeisen, begrijp ik best dat ze denken: 'Dan mag ik ook!' Dat dat soms meer botst dan beleefd klinkt, moeten we maar op de koop toe nemen.

Vandaar dat ik tot nader order ook nog maar op X, het vroegere Twitter, blijf kamperen. Op sociale media zoek ik niet zozeer likes, of toch niet uitsluitend, want ik ben ook maar een mens, maar wel tegenargumenten. Minstens wil ik begrijpen hoe een ander denkt en hoe ik een mening sterker moet onderbouwen. Of veranderen dus. Zoals bankeconoom Geert Noels onlangs in *De Morgen* zei: 'Ik zoek juist de plek op waar ik informatie kan vinden die mij van positie doet veranderen.'

Dus als ik dan toch een pastoor moet zijn, wil ik graag een vroege kerstboodschap meegeven. Dan wens ik u, lezer, van harte volgend jaar een verandering van mening toe. Het is gezond. Het verfrist het hoofd. Omdat je jezelf voelt nadenken en weer wat slimmer worden. Zoals die van Gent zeggen: durf denken, sapere aude. Meer nog, durf ook na te denken over je eigen overtuigingen.

Be careful whose advice you buy but be patient with those who supply it (Baz Luhrmann, *Everybody's Free (to Wear Sunscreen)*). ☞

Bart Eeckhout is hoofdcommentator en journalist bij *De Morgen*. Van 1995 tot 1996 was hij hoofdredacteur van *Veto*.

Hoe Leuvense studenten de tweedehandstrend omarmen

Studenten thriften veel, omdat ze het economisch en ecologisch vinden. Duurzaamheid speelt tegenwoordig een grote rol, maar ook de uniciteit van de kleren zet tot tweedehandswinkelen aan.

tekst & beeld **Isabela Rigolin Torres**

De populariteit van thriften explodeerde de afgelopen vijf jaar. Zo is het aantal tweedehandswinkels in Leuven meer dan verdubbeld. Drie studenten vertellen over hun persoonlijke ervaringen met thriften. 'Ik zet geen stap meer binnen in de Zara of H&M.'

Tijdens het shoppen haalt Tigist Jacobs, student modetechnologie Hogeschool Gent, een grijs denim vestje met een bontkraag en bontmouwen uit de rekken van de Riot. 'Dit is nu eens super cute', zegt ze. De afwerking trekt me echt aan.' De Riot is, naast de Think Twice, een van de grootste tweedehandswinkels in Leuven.

Waar je ook kijkt, zie je rijen met jeans, truien en t-shirts, het ene rek meer volgeladen met kleren dan het andere. Tussen de rekken bevinden zich snuisterende jongeren en studenten, allemaal op zoek naar dat ene unieke kledingstuk. Zo ook Johannes Doom, student burgerlijk ingenieur KU Leuven. Alles wat hij momenteel draagt is tweedehands gekocht. 'Behalve mijn ondergoed', lacht hij.

Trends

'Jongeren zijn graag mee met trends en evoluties. 'Vriendengroepen spelen een grote rol in het leven van jongeren', aldus Els Breugelmans, professor marketing aan de KU Leuven. Als er binnen hun vriendengroep iets als positief wordt gezien, is de kans dus groot dat jongeren erin mee gaan. Thriften is intussen een van die trends.

Online wordt tweedehands winkelen steeds populairder. Zo verkoopt Jil het om online te winkelen en zit ze elke dag op Vinted. Wanneer haar budget het toelaat, koopt ze een keer per week een kledingstuk: 'Het is zowel goedkoper voor mij als beter voor het klimaat.'

Vroeger heerste het idee dat mensen die tweedehands winkelden dat deden omdat ze een kleine portemonnee hadden. 'De enige reden dat iemand zou thriften was uit noodzaak, door gebrek aan financiële slagkracht', zegt Breugelmans.

Ondertussen heeft thriften dat stigma volledig van zich afgeworpen. 'Opeens was het

'Een uniek kledingstuk thriften is voor mij wat de jackpot winnen is voor de gokverslaafde'

— Johannes Doom, student

heel populair geworden om na school samen naar de Riot of Think Twice te gaan en was het niet meer cool om dezelfde jas van de Zara te hebben,' herinnert Jil zich. 'Ik ben in het tweede of derde middelbaar overgeschakeld naar tweedehands en thrift nu bijna uitsluitend.' Johannes ging voor het eerst naar de Think Twice toen hij hoorde van zijn vrienden dat ze daar kleding hadden gekocht. 'Ik ging toen ook maar eens kijken.'

Schattenjacht

Voor de modebewuste Tigist gaf vooral het unieke aspect van de kleding een aanleiding tot het thriften: 'Ik wou unieke stukken vinden, items die niet iedereen heeft.' Jil heeft ook liever een outfit aan dat niemand anders heeft. 'Een vet kledingstuk wordt nog specialer doordat er maar een beschikbaar van is.'

'Een uniek kledingstuk thriften is voor mij wat de jackpot winnen is voor de gokverslaafde', zegt Johannes. 'Als je een kledingstuk koopt waar je trots op bent, maar dat fast fashion is, dan bestaan er duizenden kopieën van. Wanneer je dan iemand anders

hetzelfde ziet dragen, wringt dat.'

Volgens Breugelmans is het snuisteren, de zoektocht om iets te vinden enerzijds en de kans om iets unieks te vinden dat niemand anders heeft anderzijds, een belangrijke motief om te thriften. 'Studenten halen plezier uit iets te vinden aan een goede prijs dat nergens anders gekocht kan worden en dat hen

dus uniek maakt.'

Toch is thriften niet altijd duurzaam. Kopen zorgt (vaak onbewust) voor een positief gevoel, dus gaan mensen steeds meer kopen om dat gevoel te triggeren. 'Tweedehandskleding kan overconsumptie in de hand werken, want het geeft de kopers het idee dat ze goed bezig zijn, waardoor ze meer kopen dan dat ze nodig hebben', zegt Breugelmans. Zo voelt Jil zich nooit schuldig bij tweedehands aankopen, ook al koopt ze tien stuks op een dag. 'Door te thriften koop je misschien je schuld weg', aldus Breugelmans.

Duurzaamheid

Dat schuldgevoel bij het kopen van nieuwe of niet duurzame kleding wordt gereflecteerd bij alle drie studenten. Grote kledingmerken komen steeds meer negatief in de media door arbeidsomstandigheden en hun klimatologische impact. Tigist zag tijdens haar opleiding een aantal documentaires die de negatieve kant van de modewereld belichten. 'Daarom zet ik geen stap meer binnen bij de Zara of H&M', zegt ze.

Volgens Breugelmans is duurzaamheid echter niet de enige en zeker niet de grootste drijfveer bij studenten. 'Het rondsnuisteren en het unieke karakter zijn vaak belangrijker, waardoor studenten toch nog vaak fast fashion kopen. Het is mooi meegenomen voor hen als ze kleding tweedehands kunnen kopen, maar duurzaamheid is vaak geen must.'

Toch zijn er ook studenten die wel zeer begaan zijn met dit aspect. 'Ik lees heel vaak

'We kopen meer kleren dan dat we gedragen krijgen'

— Els Breugelmans, professor Economie

hoe slecht de mode-industrie is voor de planeet en hoe nieuwe kleren heel veel energie en water kosten om te produceren. Daarom ben ik ook meer beginnen thriften', zegt Jil.

Ook Tigist houdt haar minder bezig met de trends. Ik zoek vooral kledingstukken die langer meegaan en wil niet te hard meegaan met die trends, ook al zijn ze vaak cute.'

Meerdere studenten zeggen dat ze enkele kleren per week thriften, wat uiteindelijk hetzelfde is als consumeren. Thriften verschuilt zich achter de illusie dat het ecologisch is, terwijl de consumptie nog steeds massaal is.

Lage prijzen

Daarnaast spelen ook de lage prijzen een beslissende rol in de keuze om te thriften bij de jonge generatie, aldus Breugelmans. 'Als student heb ik momenteel niet zo veel geld, dus ik probeer ervoor te zorgen dat ik niet te veel uitgeef aan kleren', zegt Jil. De laatste jaren zijn de prijzen van tweedehandskleren echter enorm hard gestegen. De trend is zo een slachtoffer van haar eigen populariteit. Jil shopt daardoor niet meer bij de Riot, omdat die veel te duur is geworden.

Er verschijnt ook steeds meer fast fashion in de rekken. 'Je bent nooit zeker dat wat je koopt kwalitatief is', vindt Johannes. 'Ik wil niet iets kopen dat na enkele maanden uit elkaar valt.' Veel studenten worstelen daarom steeds meer met de kwaliteit van het aanbod van de tweedehandswinkels.

Volgens Breugelmans is die kwaliteitsdaling een gevolg van kledingstukken die te snel afgedankt worden. Een kapotte rits of los draadje kan gemakkelijk worden gerepareerd. 'Winkels als de A.S Adventure zijn daarom begonnen met een herstelhub waar klanten hun wandelschoenen, tenten en slaapzakken kunnen laten repareren. Kleren laten repareren is nog niet heel toegankelijk, zegt Johannes. 'Het liefst geef ik het aan mijn oma. Dan is het snel gemaakt en krijg ik ook nog middageten.'

Breugelmans: 'Duurzaamheid is geen hype of trend die over een paar jaar weggaat, het is een blijver. We kunnen er niet omheen. Ofwel zal de overheid dat opleggen, ofwel borrelt het vanzelf naar boven.' ☺

De influencer die Europarlementariër werd: 'Ik vraag hoe ik moet stemmen via polls op Instagram'

Fidias Panayiotou maakte deze zomer furore toen hij met de meeste voorkeurstemmen in Cyprus Europarlementariër werd. De influencer staat bekend om zijn gekke challenges en schuwt de controversie niet. 'In het huidige klimaat is niemand gebaat bij verdere polarisering, er is nood aan nuance in het debat.'

tekst **Marie Luypaerts**
Kaat Vleugels

Hij liet zich levend begraven, probeerde dertig dagen niet te eten en speelde verstoppertje op een vliegveld. Niets is te gek voor Fidias Panayiotou, de 24-jarige Cypriotische influencer die zich sinds de Europese verkiezingen in juni ook Europarlementariër mag noemen. Is Panayiotou de post-ideologische Europarlementariër, die de deur van de ivoren toren van de Europese politiek zal openen, of was meedoen aan de verkiezingen gewoon zijn zoveelste *challenge*?

Het leven is een grote uitdaging

Op 19 maart 2019 verscheen Panayiotou's eerste YouTube-video online. Daarin neemt de negentienjarige Grieks-Cyprioot in ware vlogstijl zijn kijkers mee in een normale dag in zijn leven: van zijn bed naar een kiné-spraak, om uiteindelijk aan te komen op het trouwfeest van zijn toenmalige wiskundeleraar, Loukanikos. Wanneer hij de kijkers via de camera aanspreekt, is het in het Engels, om een zo groot mogelijk publiek aan te spreken.

De aandachtige kijker zal in de achtergrond van Panayiotou's eerste video opmerken hoe hij met stift zijn slaapkamermuur beklad heeft met de woorden 'Is what I did today going to help my five year goal?'. Die ambitieuze ingesteldheid blijft hij met zich meedragen in de video's die hij in de jaren daarop maakt.

Panayiotou, die voorafgaand aan zijn YouTube-carrière zijn dienstplicht bij de Cypriotische marine volbracht, jaagt in zijn video's vaak extreme, en soms twijfelachtige, uitdagingen na. Van de planeet rond te reizen zonder zelf een cent uit te geven tot zich dagenlang levend te

laten begraven: geen doel lijkt te hoog gegrepen.

Met zijn militair doorzettingsvermogen lijkt hij elke uitdaging die hij in zijn hoofd haalt tot een goed einde te brengen. Telkens met dezelfde hyperbolische taal waarbij iedere dag 'de beste dag van zijn leven is' en elke uitdaging 'het moeilijkste is wat hij ooit al gedaan heeft'.

Telkens opnieuw is de boodschap duidelijk: doorzettingsvermogen is het hoogste goed. Zo komt hij in een van zijn video's tot de conclusie dat 'je perspectief het allerbelangrijkst is wanneer je geconfronteerd wordt met de uitdagingen des levens', nadat

'Hij profileert zich als iemand die wél luistert naar wat mensen zeggen, door gebruik te maken van Instagrampolls'

— Michaël Opgenhaffen, professor digitaal nieuws (KU Leuven)

hij honderd uur spendeerde in een opblaasbare plastic hamsterbal.

Kort na de lancering van zijn Youtube-kanaal verhuisde Panayiotou naar de Verenigde Staten. Niet omdat hij meteen grote successen kende als YouTuber, maar net omdat hij zo groot mogelijk wou worden als influencer. In één van zijn video's vertelt hij hoe zijn ouders hem vanuit Cyprus financieel steunen zodat hij zijn leven in de VS kan blijven bekostigen. Die strategie wierp intussen zijn vruchten af, Panayiotou's Youtube-kanaal telt zo'n 2,7 miljoen abonnees.

De weg naar het parlement

In januari van dit jaar kondigde Panayiotou zijn kandidatuur als Europarlementariër aan op de Cypriotische televisie. Gekleed in blazer, drie stropdassen en een turquoise boxershirt, deelde hij mee aan de kijkers dat hij voor een zitje in het Europees Parlement zou strijden. 'Andere politici namen me niet serieus toen ik mijn kandidatuur op tv bekendmaakte', klaagt hij later in een video over zijn traject naar het Europees Parlement.

Die bekendmaking was het officiële startschot voor zijn politieke campagne. Naast de gebruikelijke YouTube-challenges, postte Panayiotou korte video's op sociale media waarin hij de Cypriotische en Europese politiek toelichtte aan zijn volgers. Zo legde hij uit hoe kiezers in zijn land zich kunnen registreren om te stemmen.

Tips die Panayiotou zelf goed kon gebruiken; het was namelijk de eerste keer dat hij zelf zijn stem zou uitbrengen tijdens politieke verkiezingen in Cyprus. 'Loukanikos (de wiskundeleraar uit zijn eerste video, red.) fluisterde me alle politieke kennis in de video's toe', verklapt hij later op Youtube.

In april diende hij zijn officiële kandidatuur in. Met zijn vader aan zijn zijde sprak hij het publiek toe. Die speech bestond vooral uit een ophijsting van alle zaken die hem stoorden aan de politiek in Cyprus en in Europa.

Panayiotou verscheen vervolgens in tal van televisiedebatten met andere politici uit zijn land: 'De kijkers vonden het leuk dat er een normaal persoon tussen al die robots zat', zegt hij over zichzelf. Dat hij niets afweet van politiek gaf hij meerdere keren tijdens zijn campagne toe. Zijn eerlijkheid over

dat feit doet er volgens hem meer toe dan zijn kennis van zaken.

Onafhankelijke luis in de pels

Uiteindelijk behaalde Panayiotou zijn zetel binnen. Met een vijfde van alle stemmen in Cyprus op zak, maakt de YouTuber vanaf juni deel uit van de zes Cypriotische Europarlementariërs. Daarnaast is hij één van de

van Space X, één van Musk's bedrijven. Gewapend met de steun van zijn subscribers en de woorden 'Hug me Elon' op een kartonnen bordje, belandde hij uiteindelijk op de radar van Musk. De geforceerde knuffel die volgde, werd de kiem van een vriendschap waarin X, het voormalige Twitter, centraal staat.

Wat eerst een eenzijdige verafgoding leek, groeide na hun innige omhelzing uit tot een ietwat bizarre online vriendschap. 'Fidias for

klopt zijn definitie van een directe democratie niet. Daarbij oefenen burgers immers direct invloed uit op de wetgevingsprocedure via bijvoorbeeld een referendum. Het is ietwat ironisch dat de belichaming van een representatieve democratie – een verkozen volksvertegenwoordiger – die uitspraak doet.

Panayiotou vindt dat de Europese Unie niet democratisch functioneert. Zo uitte hij

'Fidias for EU president'

— Elon Musk, ondernemer en rijkste man op aarde

32 Europarlementariërs die zich niet binden aan een politieke partij, de zogenaamde onafhankelijke leden.

Die keuze maakte Panayiotou niet zelf, maar legde hij voor aan zijn volgers. In een Instagram poll vroeg hij hen: 'Word ik onafhankelijk lid of sluit ik mij aan bij de groenen?' Hij profileert zich als luis in de pels, als iemand die wél luistert naar wat mensen zeggen, door gebruik te maken van Insta-

'Iedere eerstejaarsstudent die statistiek krijgt weet dat Instagrampolls niet representatief zijn'

— Steven Van Hecke, professor Europese politiek (KU Leuven)

grampolls', zegt Michaël Opgenhaffen, professor digitaal nieuws aan de KU Leuven.

Hoewel hij onafhankelijk lid is, zal hij zijn tijd in het Europees Parlement niet alleen spenderen. Op sociale media liet Panayiotou namelijk weten dat hij enkele mensen uit zijn entourage aanstelde als leden van zijn politiek team: Loukanikos, de vroegere wiskundeleraar, wordt zijn politiek adviseur en Jesús, Panayiotou's videobewerker, zal hem helpen met politieke communicatie. Ook nam hij zijn zus, Anna, aan als administratief medewerker - allicht met geld uit eigen portemonnee, aangezien Europarlementariërs geen familieleden mogen aanwerven.

Vriendjes met Elon Musk

In Panayiotou's meest bekeken video gaat hij op pad om 's werelds top honderd beroemdheden' (lees: YouTubers) een knuffel te geven. Voor die video zocht hij twee jaar lang naar online bekendheden die bereid waren hem voor de camera te omhelzen.

Eén bepaalde beroemdheid stak er voor Fidias vanaf het begin bovenuit. Net zoals veel andere jongvolwassen mannen die een bovengemiddeld aantal uren op het wereldwijde web spenderen, kijkt Panayiotou erg op naar Tesla-techkeizer Elon Musk. Panayiotou moest en zou Musk dan ook een knuffel geven.

Daarom kampeerde Panayiotou in 2023 drie maanden lang voor het hoofdkwartier

EU president', tweette Musk in november dit jaar. 'De onwetende van buitenaf vertelt de onwetende van binnenuit wat te doen', aldus professor Europese politiek Steven Van Hecke (KU Leuven), die waarschuwt voor politieke communicatie in oneliners.

Musk prees hem in een andere tweet voor zijn 'drive and determination', en is er bovendien van overtuigd dat hij door zijn volharding voor verandering van het systeem zal zorgen. In een interview beaamt Panayiotou dat hij zal blijven vechten, maar voor wat precies blijft echter heel vaag.

Zowel Musk als Panayiotou maken fervent gebruik van sociale media. Professor Opgenhaffen merkt op dat politici zich door het intensieve gebruik van sociale media in een permanente verkiezingscampagne wanen. Toch biedt het politici ook heel wat voordelen: 'Het gebruik van sociale media is een goede manier om zaken of dossiers die onderbelicht blijven in de pers uit te leggen en je eigen werk in het parlement te belichten', vindt Belgisch Europarlementariër Kathleen Van Brempt (Vooruit).

Ideologie of verdienmodel?

Het is niet eenvoudig om een ideologische lijn bij Panayiotou terug te vinden. Hij weigert een etiket op zichzelf te plakken en stemt zowel op voorstellen vanuit het linkse als rechtse politieke spectrum. Een rode draad voor Panayiotou zelf is de democratie. 'Ik ben een grote voorstander van een directe democratie', zegt hij in een Instagram-reel.

'Als hij iets substantieel zou zeggen, zou hij volgers verliezen, en dat past niet binnen zijn verdienmodel'

— Steven Van Hecke, professor Europese politiek (KU Leuven)

'Ik vraag hoe ik moet stemmen aan mijn volgers via polls op Instagram'.

'Iedere eerstejaarsstudent die statistiek krijgt weet dat dergelijke polls niet representatief zijn', aldus Van Hecke. Bovendien

reeds meermaals kritiek op de manier waarop de Commissie wordt verkozen. Het Europees Parlement zou volgens hem meer inspraak moeten hebben. Hij stemde dan ook 'tegen' de nieuwe commissie om dit punt duidelijk te maken.

Simpele praatjes en desinformatie

Opgenhaffen waarschuwt voor zulke online desinformatie, en zegt dat we een gedeelde verantwoordelijkheid hebben om dit tegen te gaan. 'Nieuwsmedia moeten de juiste informatie aanbieden, de platforms moeten hier zélf tegen optreden en ook wij moeten niet meteen alles delen.'

'Panayiotou's aanpak bestaat eruit tegen de schenen te schoppen, hij uit zich tegen het etablissement maar zegt niets substan-

'Alleen stellen dat je ergens tegen bent, is puberaal en hypocriet'

— Steven Van Hecke, professor Europese politiek (KU Leuven)

tieel', vindt Van Hecke. 'Als hij dit wel zou doen, zou hij volgers verliezen, en dat past niet binnen zijn verdienmodel.'

Zo is Panayiotou in een recente reel opvallend positief over Trump. Hij gaat akkoord met de kritiek die Trump uit op de Europese Unie en de NAVO en vindt de recente Amerikaanse verkiezingsuitslag een goede gelegenheid voor de EU om sterker te worden, zonder Trump en de VS. 'Alleen stellen dat je ergens tegen bent, is puberaal en hypocriet', aldus Van Hecke.

Ook Belgisch Europarlementariër Kathleen van Brempt merkte Panayiotou's video's op, waarin hij complexe zaken heel simplistisch voorstelt. 'In het huidige klimaat is niemand gebaat bij verdere polarisering, er is nood aan nuance in het debat.' Europa doet online veel inspanningen om het reilen en zeilen van Brussel en Straatsburg dichter bij de burger te brengen. Uit het succes van Panayiotou blijkt dat deze initiatieven toch nog tekortschieten. ☹

De helaasheid der stringen

Anna Roos, voorzitter van de Vlaamse Jeugdraad, keek naar *Hertoginnedal* over de positie van vrouwen in de politiek: 'De getuigenissen bevestigen dat ik hier niet alleen mee worstel.'

tekst **Anna Roos**
beeld **Sousanna Zacharian**

Toen ik de eerste aflevering van *Hertoginnedal* bekeek, moest ik lachen en slikken tegelijk. Lachen om de scherp-te en humor waarmee Ella Leyers en Gilles De Coster de gesprekken begeleiden. Slikken omdat ik zoveel herken in de verhalen van de politica's die er samenkomen. Het programma biedt een unieke inkijk in de ervaringen van vrouwen in de politiek, en hoewel ik zelf geen politica ben, raakten de verhalen me diep.

Wat hij bedoelde als een steunbetuiging, legde vooral bloot hoe weinig mannen soms nadenken over hun eigen rol in dit probleem

Het voelde alsof er een spiegel werd voorgehouden, een spiegel die niet alleen mijn ambitie reflecteert, maar ook de obstakels die daarmee gepaard gaan. Vrouwen – zeker jonge vrouwen – worden in de politieke wereld nog steeds met andere ogen bekeken. Als je te streng bent, ben je een 'bitch'. Als je te vriendelijk bent, ben je geen echte leider. Bovendien is het alsof ons uiterlijk de eerste filter is waardoor men ons beoordeelt, en alles wat we zeggen daarna pas komt.

Miss België

Meteen moest ik denken aan een eigen ervaring. Na een hele dag interviews voor radio, kranten en nieuwsprogramma's, was ik 's avonds voor de eerste keer te gast bij *De Afspraak* om mij te introduceren als nieuwe voorzitter van de Vlaamse Jeugdraad. De ochtend na de uitzending verscheen een opiniestuk in *Door-*

braak. En wat stond daar? Niet mijn visie op jongerenparticipatie of mijn ideeën voor de toekomst.

'Bart Schols keek verlekterd naar de negentienjarige, en of ik hem gelijk geef', schreef de columnist, die meer dan het dubbele van mijn leeftijd was. Even verderop werd toegevoegd dat 'dit meisje gemakkelijk Miss België zou kunnen winnen.' Geen woord over de plannen die ik met zoveel passie had gedeeld.

Ik had me voorbereid op brutale kritiek op mijn standpunten – dat hoort erbij, denk ik – maar niet op het plat seksisme. Dat seksisme in de politiek beperkt zich niet enkel tot kabinetten en parlementen, ook vrouwelijke jongerenvertegenwoordigers en studentes in de bredere zin worden ermee geconfronteerd.

Inhoud en uiterlijk

'Allez, dat is toch een compliment?', zei een goede vriend toen ik het artikel door hem liet lezen. Ergens snap ik waar dat vandaan komt, maar het is precies dat soort onbegrip dat zo frustrerend kan zijn. Want wat hij bedoelde als een steunbetuiging, legde vooral bloot hoe weinig mannen soms nadenken over hun eigen rol in dit probleem.

Ze zien het probleem niet, omdat ze het nooit aan den lijve ervaren hebben. En het is moeilijk om iets te veranderen dat je zelf niet voelt. Herinnert

u zich het experiment van *De Ideale Wereld* uit 2015? Mannen zeiden met een brede glimlach 'Als ik seksisme zie, grijp ik meteen in', terwijl actrice Lisa Baert voortdurend betutteld werd.

Ik probeer mijn weg te vinden in een sector waar je soms harder moet roepen om gehoord te worden. Het voelt als een constante balanceeract tussen inhoud en uiterlijk, tussen serieus genomen worden en gezien worden. De verhalen in *Hertoginnedal* bevestigen dat dat niet alleen mijn worsteling is. Zelfs vrouwen met jarenlange ervaring, die al lang hun plek in de politiek hebben verdiend, krijgen te maken met kritiek die vaak weinig te maken heeft met hun werk.

Dus ja, ik lach om Ben Weyts z'n falafel. Maar ik slik ook. Omdat de waarheid soms harder binnenkomt dan je verwacht. Maar dat is goed. We moeten blijven slikken, blijven lachen, en vooral blijven doorgaan – niet alleen voor onszelf, maar voor alle vrouwen die na ons komen. Toch weiger ik die last te dragen alsof het een onafwendbaar lot is. Elk verhaal, elke vorm van sensibilisering zoals *Hertoginnedal*, legt een bouwsteen in de weg naar verandering. ☺

Anna Roos is voorzitter van de Vlaamse Jeugdraad en rechtenstudent aan de KU Leuven. Hertoginnedal is te bekijken op VRT MAX.

Gen Z aan Zet

In 'Gen Z aan Zet' wisselen verschillende gen Z'ers elkaar af voor een gastopinie over de leefwereld van hun generatie.

Deze opinie bevat de mening van de auteur. Wil je graag reageren op dit stuk, of heb je een andere mening die de wereld moet horen? Stuur een lezersbrief naar Veto via opinie@veto.be.

Is rilatine toegelaten op je examen?

In 'Jouw recht uitgelegd' doorprikt Veto de bubbel van de juridische wereld. Deze keer: heeft gebruik van (niet-voorgeschreven) rilatine invloed op de geldigheid van jouw examen?

tekst **Amber De Gheselle**
Cleo Crooneberghs
beeld **Sousanna Zacharian**

Het einde van het eerste semester is in zicht, en onder studenten is de examenstress al voelbaar. Geen concentratie tijdens het blokken voor dat ene moeilijke examen? Klinkt voor velen als een nachtmerrie. Sommige studenten zoeken hun toevlucht tot stimulerende medicatie, zelfs wanneer dat hen niet door een arts werd voorgeschreven. Maar heeft dat dan geen invloed op de geldigheid van hun examen?

Uit onderzoek van het Vlaams Expertisecentrum Alcohol en Drugs naar middelengebruik bij studenten van 2021 blijkt dat 7,6 procent van de studenten minstens eenmaal concentratiebevorderende middelen nam in het afgelopen jaar. De helft daarvan nam deze medicatie in een poging hun studieresultaten te verbeteren.

1. Gebruik op voorschrift

Dat het gebruik van concentratiebevorderende middelen op voorschrift geen invloed heeft op de geldigheid van je examen staat buiten kijf. 'Die middelen zorgen dan niet voor een bepaald voordeel', zegt Kurt Willems, professor onderwijsrecht (KU Leuven). 'Integendeel, ze werken nadelen weg en brengen iedereen in dezelfde startpositie.'

"We kunnen studenten moeilijk screenings laten doen voor hun examen om te achterhalen of ze Rilatine gebruiken"

— Ruth Stokx, juridisch adviseur vicerector studentenbeleid

Ruth Stokx, juridisch adviseur van de vicerector Studentenbeleid, vergelijkt het met een student die visueel beperkt is en daarom een bril draagt. 'Het feit dat iemand met een AD(H)D-problematiek zulke middelen neemt, is perfect aanvaardbaar. Het brengt immers gewoon iemand gelijk aan de start, zoals het geval is voor slechtziende studenten met een bril.'

Belangrijk om op te merken is dat de student hier medisch omkaderd is. Het gebruik wordt dan gemonitord, zodat bijwerkingen worden opgevolgd. 'Als je deze medicatie een beperkte periode onder medisch toezicht inneemt, is dat zeker in orde. Maar ik ben er geen voorstander van dat iemand dat jarenlang neemt', vindt Jan Tytgat, professor toxicologie (KU Leuven). Ook Stuvo-huisartsen en -psychiaters kunnen rilatine voorschrijven na een zorgvuldige diagnose en in het kader van een ruimere behandeling.

2. Gebruik zonder medische omkadering

Maar wat dan met gebruik van concentratiebevorderende middelen door studenten die daar geen medische nood aan hebben? 'Of het gebruik voor studenten zonder AD(H)D andere langetermijneffecten met zich meebrengt, daar durf ik geen ja-nee uitspraken over te doen', stelt Tytgat. 'Feit is wel dat er risico's verbonden zijn aan het onomkaderd gebruik ervan want het is en blijft een stimulerend middel.'

"Rilatine is geen heilige graal"

— Jan Tytgat, professor toxicologie (KU Leuven)

Hoewel KU Leuven ten zeerste afraadt om onnodig medicatie te nemen, zeker zonder medisch toezicht, staat er niets expliciets vermeld in het onderwijs- en examenreglement. Toch kan het gebruik van dat soort medicatie onder enkele andere artikels worden gekwalificeerd als een 'niet-toegestaan hulpmiddel', waardoor je examen ongeldig kan worden verklaard.

'Net zoals een Google-leesbril of het dragen van oortjes met internetverbinding, zou niet-voorgeschreven medicatie als een soort hulpmiddel kunnen worden beschouwd', zegt Stokx. 'Voor studenten met een functiebeperking zou dat dan een aanvaardbaar hulpmiddel zijn, in andere gevallen zouden we dat mogelijks kunnen aanvechten als on-

regelmatigheid.'

Let wel: de interpretatie van deze stimulerende medicatie als niet-toegestaan hulpmiddel werd nog nooit effectief gebruikt. Die interpretatie dient dus eerder als stok achter de deur om dit soort misbruik toch aan te kunnen pakken.

3. Praktische controle is niet haalbaar

Ook praktisch lijkt het controleren op rilatinegebruik niet haalbaar. 'We kunnen studenten moeilijk screenings laten doen voor hun examen om te achterhalen of ze rilatine gebruiken of andere stimulerende medicatie', verduidelijkt Stokx. Het is ook niet eenvoudig om te achterhalen of studenten rilatine nemen op medisch voorschrift of niet.

Daarnaast merkt Tytgat op dat het dan wel moeilijk is om een grens te trekken. 'Ook heel suikerrijke voeding en cafeïne hebben immers bepaalde stimulerende effecten', benadrukt hij. 'Elke student heeft ook een verschillend voedings- en slaappatroon, waardoor de effecten van die middelen kunnen verschillen.'

4. Risico's van rilatine

'Rilatine is geen heilige graal. Er zijn risico's aan verbonden: denk aan verlies van eetlust, hartkloppingen en slaapttekort', waarschuwt Tytgat. 'Als je door die stimulerende medicatie minder goed kan slapen en dan extra moe wordt, kan je de neiging hebben om ter compensatie nog meer rilatine te nemen. Zo beland je in een vicieuze cirkel, die kan leiden tot black-outs en paniekaanvallen op je examen.' ☺

Heb je vragen rond het gebruik van rilatine, of zit je met bezorgdheden rond een afhankelijkheid ervan? Je kan altijd contact opnemen met de hulpverleners van Stuvo. Dit is geen juridisch advies. Mogelijke nuances en uitzonderingen werden achterwege gelaten.

Nederlandstalige muziek is hip, hot en happening

De Nederlandstalige muziek is bezig aan een opmars. Terwijl ze vroeger in een hoekje geduwd werd, krijgt ze vandaag een prominente plaats in de Vlaamse muzieksector. 'Het lijkt alsof Nederlandse artiesten meer dan ooit welkom zijn op Vlaamse podia.'

tekst
beeld

Kimberly Vrancken
Jitte Davidson

Op 29 november werd in Nederland de prijs voor Song van het jaar 2024 uitgereikt aan **Froukje** en **S10** met *Ik haat hem voor jou*. Voor Froukje was het al het vierde jaar op rij dat ze de prijs in ontvangst mocht nemen. Ook in Vlaanderen krijgt Nederlandstalige popmuziek steeds meer voet aan grond, met onder meer **Pommeliën Thijs**, die maar liefst zeven keer is genomineerd voor de MIA's.

Dat is nieuw, want in Vlaanderen had Nederlandstalige muziek lange tijd een stoffig imago. 'Dat waren lange tijd ofwel schlagers ofwel kleinkunst', zegt Jasper Van Loy, muziekjournalist bij *De Morgen* en Humo. Die perceptie is ondertussen helemaal gekeerd, waardoor steeds meer beginnende artiesten ervoor kiezen om in hun moedertaal te zingen.

Die artiesten krijgen nu ook een plaats op festivals als Rock Werchter en Pukkelpop, wat vroeger niet het geval was. Dat valt ook Marcel Duzink, manager van onder meer **MEAU**, op. 'Het lijkt alsof Nederlandse artiesten meer dan ooit welkom zijn op Vlaamse podia.'

Tegenreactie op internationalisering

Nederlandstalige muziek is dan wel geen nieuw gegeven, er is toch een zekere evolutie merkbaar. 'In de jaren negentig was er de Heilige Drievuldigheid met Gorki, Noordkaap en De Mens. Zo had elke generatie wel een nieuwe lading Nederlandstalige groepen', zegt Van Loy. Maar de gedachte dat Nederlandstalige popmuziek ook 'hip, hot en

happening' kan zijn, is nieuw.

Die gedachte doorbreekt het stereotype beeld, zegt postdoctoraal onderzoeker in de taalkunde Melissa Schuring (KU Leuven en VUB). Haar onderzoek wees uit dat jongeren rap, en bijgevolg de muzieksector, nog vaak als iets Anglo-Amerikaans beschouwen. 'De huidige generatie Nederlandstalige artiesten doorbreekt dat, wat voor een nieuw elan kan zorgen.'

De wederopstanding van Nederlandstalige muziek begon in 2016 met het nummer *Goud* van Bazart, zegt Van Loy. Bazart was een Belgische groep die in het Nederlands zong, maar wel met een eigentijdse *sound*. Zo stond er plots een Nederlandstalige groep op de festivalweides. Maar daar bleef het niet bij: tal van Nederlandstalige artiesten krijgen ondertussen hun plek op de festivals.

Denk maar aan Froukje, S10, Pommeliën Thijs en MEAU.

Volgens professor historische en Nederlandse taalkunde Freek Van de Velde (KU Leuven) is er sprake van een tegenreactie op een eerdere trend waarbij artiesten meer kozen voor het Engels. 'Nu is er aan zowel progressieve als conservatieve kant een verlangen om niet langer mee te gaan in dat kosmopolitisch geheel.'

'Dat is eigenlijk een soort slingerbeweging', zegt Van de Velde. 'Je wilt niet als een boer van het platteland bekendstaan die alleen maar de lokale charmezanger kent, maar je wil ook geen inwisselbaar poppetje zijn uit het publiek van een internationale artiest.'

Nederlands succes

Daarom is het belangrijk om de juiste weg te vinden naar het publiek. Voor Vlaamse artiesten die vandaag in het Nederlands zingen én de juiste Nederlandse duetpartner vinden is de weg naar Nederland minder lang. Daarom zie je de afgelopen jaren veel gelijksoortige duetten, zoals Pommeliën Thijs en MEAU, Maksim Stojanac en Hannah Mea. 'Door die duetten word je sneller lid van de familie en word je geholpen van binnenuit', bevestigt Duzink.

'Op ingrijpende momenten grijpen mensen vaker terug naar muziek in de eigen taal'

— Jasper Van Loy, muziekjournalist *De Morgen* en Humo

Toch blijft het voor Vlaamse artiesten moeilijker om door te breken in Nederland dan andersom. Volgens Van Loy komt dat door een grotere belangstelling voor dialecten in Vlaanderen, terwijl Nederlandse artiesten bijna altijd de standaardtaal gebruiken. Van de Velde gelooft echter niet in die vaststelling: 'Verstaanbaarheid is niet de grootste barrière.'

Dat onevenwicht heeft volgens hem simpelweg te maken met de macht van het getal. 'Voor elke fan die je in Vlaanderen hebt, heb je er drie in Nederland', zegt Van de Velde. Dat zorgt er ook voor dat Nederlandse artiesten meer hits hebben op streamingplatforms. In Nederland spelen platforms als Spotify dan ook een grotere rol dan in België.

Taal als politiek beladen thema

Daarnaast heeft België verschillende markten in de muziekwereld. 'Je zou denken dat we één land zijn, maar dat is niet zo', zegt Van Loy. 'Je hebt bijvoorbeeld Vlaamse artiesten, als Clouseau, die tientallen Sportpaleizen vullen, maar bijna geen luisteraars hebben in Wallonië.'

Dat maakt dat taal een ontvlambaar, politiek geladen, thema is in België, zegt Van de Velde. Wij hebben drie officiële landstalen, wat maakt dat de keuze voor een bepaalde taal altijd meer geladen is. 'Dat is misschien

ook een reden waarom bij muziekwedstrijden als het Eurovisiesongfestival veeleer wordt gekozen om een Engelse inzending te sturen, omdat dat een neutraal niemandsland is. De keuze voor het Nederlands zou bij ons iets radicaler zijn dan in Nederland.'

Maud Verstraeten, artiest en student mu-

'Wanneer je als artiest in het Nederlands zingt, dan zijn er geen maskers waarachter je je kan verstoppen'

— Marcel Duzink, manager van onder meer MEAU

ziektheater, merkt ook op dat de aanwezigheid van Nederlandstalige artiesten gewoonweg groter is in Nederland dan in België. 'In Nederland was het altijd een minder grote issue om te zingen in de moedertaal.'

Zingen in de moedertaal is bovendien een trend die zich niet enkel in België en Nederland toont. Als je naar de hitlijsten van onze buurlanden kijkt worden die allemaal gedomineerd door muziek van eigen bodem. In België heeft dat iets langer geduurd. 'Wij hadden weinig Nederlandstalige acts met een hedendaags popgeluid, we hadden geen Nederlandse Justin Bieber of Ariana Grande', verklaart Van Loy.

Ondertussen is de omslag gemaakt en beseffen producenten dat we ons meer naar internationale normen moeten schikken en dat frisse popgeluid van de hitparades moeten doortrekken in het Nederlands. 'De tijd was zeker rijp voor Nederlandstalige popmuziek', zegt Van Loy. 'Het was gewoon wachten tot iemand in België daarmee begon.'

En dat de tijd rijp was, zien we vandaag zeker aan de populariteit van Nederlandstalige artiesten. Ook beginnende singer-songwriters merken dat op. 'Het zien van Nederlandstalige artiesten die het goed doen, is zeker een boost voor jonge artiesten', zegt Verstraeten. 'Je beseft dan dat het toch niet zo gek is om deze droom te hebben en deze richting op te gaan.'

Toegankelijkheid van het Nederlands

Nederlands blijft ook gewoon het toegankelijkst voor veel Vlaamse artiesten, waardoor die vaker op talige vondsten komen die het gewone spreken overstijgen. Op ingrijpende momenten grijpen mensen daarom

vaker terug naar muziek in de eigen taal, omdat die veel vlotter binnenkomt. De kans om mensen te raken is ook veel groter dan wanneer je in het Engels zingt, volgens Duzink. 'Wanneer je als artiest in het Nederlands zingt, dan zijn er geen maskers waarachter je je kan verstoppen.'

Ook Verstraeten kiest ervoor om in haar moedertaal te zingen. 'Mijn songteksten gaan vooral over opgroei en mentale gezondheid. Ik heb daar gewoon meer Nederlandse woorden voor dan Engelse. Ik praat daar ook open over met mijn vrienden, dus dat voelt als een logische verderzetting.'

Volgens Schuring is het toch iets ingewikkelder dan dat. 'Sommigen zeggen dat ze zich beter kunnen uitdrukken in het Engels, terwijl het omgekeerde ook bestaat.' Van de Velde beaamt dat en zegt dat dat samenghangt met het imago dat je als persoon wilt uitstralen. 'Artiesten die een repertoire hebben in verschillende talen stralen ook vaak een meervoudige persoonlijkheid uit.'

Ondanks de opwaardering voor de taal in muziek, zien we die trend niet in de Nederlandse literatuur en lezen jongeren nog altijd meer Engelstalige boeken. 'Muziek loopt altijd voor op literatuur', zegt Van de Velde. 'Literatuur is veeleer een sacraal medium waarin minder geëxperimenteerd kan worden, terwijl muziek een bruisend vat biedt voor experiment. Ik ben ervan overtuigd dat literatuur nog zal volgen in die beweging.' ☘

Bazart was een Nederlandstalige groep met een eigentijdse sound.

© Lola Rombouts

Met deze culturele tips kom je de blok door

Met het naderen van de kerstperiode komt ook de blok weer in zicht. Omdat ontspanning en gezelligheid extra belangrijk zijn in deze tijd, geven vijf *Vetoranen* hun ultieme tips om deze periode door te komen.

tekst

Elias Fret
Ansofie Servaes
Jesse Bruggemans
Davien Planckaert
Simeon Duwel

Nu de blok voor de deur staat en de stresslevels stijgen, is het belangrijk om genoeg te ontspannen en te genieten van de feestdagen. Of je nu liever met je neus in de boeken zit, of gezellig een serie bingewatcht; *Veto* heeft dé perfecte tips voor jou.

People Watching — Sam Fender

Elias Fret, redacteur Sociaal

Vorige week beleefde ik als muzikfan en pseudojournalist een dubbel gevoel. Het deed zich voor toen ik Sam Fenders comebacksingle *People Watching* oplegde. "Is dit nu wel zo'n origineel nummer?" vroeg ik me af. Ja, het is een *catchy* nummer, maar lijkt het niet iets te hard op een gemiddeld Sam Fender-nummer? Je merkt het, de cynicus nam controle over me.

Voor zij die Fender niet goed kennen: de muziekwereld is op zoek naar een nieuwe

rockheld, en het lijkt erop dat ze die ook gevonden heeft in de dertigjarige Brit. Fender — afkomstig uit Newcastle — debuteerde in 2019 met *Hypersonic Missiles*, dat opviel door een stevige rocksound, gecombineerd met Fenders unieke stemtimbre. In 2021 volgt de doorbraak met hitje *Seventeen Going Under*. 2025 moet voor hem het jaar van de bevestiging worden: zo wacht hem onder andere een headlinespot op Rock Werchter en een nieuw album *People Watching*.

Die druk deed mijn eigen luisterervaring ook bijna de das om. Maar wat ben ik blij dat ik die zure houding snel van me kon afschudden, voor het te laat was. De rockheld is daadwerkelijk daar. *People Watching* is een typisch nummer van Sam Fender, maar dat stoort me na tientallen luisterbeurten (nog steeds) niet. Misschien wil dat wel iets zeggen over Sam Fender?

Sherlock Holmes — Granada Television

Ansofie Servaes, medewerker

In de jaren tachtig besloot het Britse productiehuis Granada Television de volledige verzameling van Sherlock Holmesverhalen te adapteren voor tv. Eerder deze maand stuitte ik toevallig op de serie en was meteen verkocht. Ik lees graag mysterie- en detectieverhalen en ook de Sherlock Holmesverhalen heb ik als tiener helemaal verslonden. Nu dreig ik met dezelfde rotvaart door de serie te gaan. Het is dan ook echt een fantastisch charmante en grappige bewerking.

Ik hou er vooral van hoe de schrijvers zo trouw zijn gebleven aan het origineel, maar ook durfden om de verhalen hun eigen *touch* te geven. Zo komt de serie niet te *outdated*

of serieus over. Daarnaast is de aandacht van de acteurs voor de kleine details en de dynamieken tussen de personages supertof om op te merken, vooral als je er de originele verhalen bijneemt.

Er zijn enorm veel afleveringen die ik zou kunnen aanraden, maar aangezien kerst eraan komt, is *The Blue Carbuncle* waarschijnlijk de meest voor de hand liggende. De aflevering speelt zich namelijk af op Kerstmis. Je kan hem dus lekker gezellig op kerstavond met vrienden of familie kijken en wie weet kijken jullie daarna nog een aflevering en nog een...

© Granada Television

The Bear

Jesse Bruggemans, redacteur Internationaal

BEGIN dit jaar werd de cast van *The Bear* bedolven onder de Emmy's, en terecht. Regisseur Christopher Storer doet steracteurs als Jeremy Allen White – die intussen uitgroeide tot een waar sekssymbool – Ayo Edebiri en Ebon Moss-Bachrach schitteren op het beeldscherm in hun rol als hypergetalenteerde topchefs en maître d'hôtel. Zelfs John Cena maakt een *guest appearance*.

The Bear gaat dan ook over een gelijknamig restaurant in Chicago en de mensen die het runnen. White vertolkt hierbij de hoofdrol Carmen 'Army' Berzatto, een extreem begaafde kok die terugkeert naar het familie-restaurant van zijn broer, nadat die zichzelf van het leven berooft. Via zijn bovenmaats acteerprestaties transformeert White in

de verpersoonlijking van de hele serie: een combinatie van gecontroleerde chaos, talent en diep persoonlijke verhalen.

De afwisseling van gejaagdheid en stress met voldoening en opluchting capteert perfect de sfeer die in professionele keukens heerst, al wordt er in *The Bear* misschien wat meer geroepen en geruzied dan gemiddeld. Mijn eigen ervaringen als kok in verschillende restaurants worden vaak weerspiegeld in de kleinste dingen, van frustraties over een gebrek aan bestek tot het intensieve schrobben van de vloer na de service.

Ben je na een dag achter de boeken suf van het studeren, dan doet deze serie je gegarandeerd opnieuw ontwaken. Maar vrees niet, *The Bear* is meer dan drukte en geroep.

© FX

Storer maakt veel plaats voor de tragere, persoonlijke ontwikkelingen naast het restaurantleven, en geeft elk personage gul de tijd om zichzelf in volle glorie te ontplooiën. *The Bear* is ondertussen toe aan het derde seizoen, maar Storer slaagt erin te blijven verassen en nooit te vervelen.

The Holiday

Davien Planckaert, redacteur TVeto

EEN goede romantische kerstfilm voelt warm en herkenbaar aan, zonder de clichés van een standaard Hallmarkverhaal. Zo'n film moet daarom uit meer bestaan dan een prins die trouwt met een stadsmeisje; het moet een verhaal vertellen dat uit je eigen leven zou kunnen komen, met net dat beetje kerstmagie om het compleet te maken. *The Holiday* geeft het goede voorbeeld.

Wat zo'n film bijzonder maakt, is de opbouw naar twee hoogtepunten. Eerst de spanning en het verlangen tussen de hoofdpersonages, leidend tot de eerste kus halverwege, waar alles lijkt te kloppen. Daarna volgt de onvermijdelijke breuk: een fout die

de vertrouwensband doet wankelen. Maar in de laatste minuten volgt de verlossing, met een laatste kus waarin alles weer samenkomt.

The Holiday (2006) is daarom een perfecte aanrader. Cameron Diaz en Kate Winslet ruilen tijdens de kerst hun huizen om te ontsnappen aan hun vastgelopen levens. Wat volgt, is een hartverwarmend verhaal vol toevallige ontmoetingen en misschien wel de liefde van hun leven. Achttien jaar later voelt deze film nog steeds menselijk en charmant, met die warme kerstsfeer die nieuwe films vaak missen.

© IMDB

Gravity's Rainbow — Thomas Pynchon

Simeon Duwel, verantwoordelijke Lay-Out

Twee jaar geleden vroeg ik om een kopie van Pynchons knoepert van een encyclopedische roman *Gravity's Rainbow* voor Kerstmis. Ik kan er niet omheen, het is een boek dat best te vergelijken valt met een scheepstouw: heel dik, op plaatsen erg smerig en ingewikkeld.

In eerste instantie gaat *Gravity's Rainbow* over Tyrone Slothrop – al Pynchons personages hebben vrij interessante namen –, een Amerikaanse soldaat die in de laatste jaren

van de Tweede Wereldoorlog in Engeland spendeert. De plaatsen waar hij amoureuze escapades geniet, lijken een goede predictor voor de inslaglocaties van Duitse V2-raketten. Het leger neemt daar akte van (vraag me niet hoe) en zodoende raakt Slothrop verstrengeld in een hectische rommel van een verhaallijn.

Waarlijk alles zit in dit boek: van verwijzingen naar obscure marxistische theoretici tot zeemanshumor over het uitrekenen van in-

tegralen, van studentenliederen tot gedichten van Rainer Maria Rilke en de Kabbalah. Een aanrader om deze kerst aan te beginnen en tegen de volgende uitgelezen te hebben; geloof me: het eerste dat je zult willen doen is terug van voren beginnen. ☞

'We moeten elkaar écht in de ogen kijken, niet alleen in het scherm'

Psychiater Dirk De Wachter was nooit van plan om een mediafiguur te worden. Toch is hij dat vandaag, naast zijn werk als psychiater, professor en schrijver. 'Er zijn maar twee grote dingen in mijn leven die de bedoeling waren: psychiater worden en mijn vrouw.'

tekst **Jakob De Wilde**
Anna Derwael
beeld **Jakob De Wilde**
Joost Joossens

Hij is de Nick Cave van België, maar — naar eigen zeggen — zonder de muzikale gave. Psychiater Dirk De Wachter mag dan wel een bekende lookalike hebben, hij is zelf al lang niet meer onbekend bij het grote publiek. Als het menselijke gezicht van de psychiatrie doet hij menig Vlaming nadenken over thema's als (on)geluk, liefde, rouw en emoties in al hun complexiteit.

De Wachter studeerde af als psychiater en heeft sindsdien een indrukwekkende carrière uitgebouwd. Zijn doorbraak kwam met *Borderline Times* (2012), waarin hij de westerse maatschappij diagnosticeert met borderline-symptomen en pleit voor meer solidariteit en gemeenschapszin. Zijn meest recente boek, *Vertrouwingen* (2022), biedt reflecties over zingeving en hoop in moeilijke tijden. Een boek dat — helaas — vorm kreeg toen De Wachter in 2021 zelf de diagnose kanker kreeg.

Ondanks die realiteit blijft Dirk De Wachter een drukke agenda aanhouden. Dankbaar dat hij tijd maakt voor *Veto*, spreken we hem over Gerard Reve, het goeroe-bestaan, en niet te vergeten, de gedachten van de mens. Want daar draait het tenslotte allemaal om.

De gedachten van de mens

Hoe gaat het met u?

Dirk De Wachter: 'Goed. Dat is wat men dan antwoordt. Goed. Ik heb wat gezondheidsproblemen gehad. Een paar jaar geleden had ik een zware operatie, gevolgd door chemo. En recent heb ik een nieuwe ingreep gehad, dus ik ben daar nu nog een beetje van aan het beko-

men. Ik heb terug al mijn activiteiten proberen op te nemen, maar op een lager pitje. Mijn energie is niet meer wat ze geweest is.'

'Ik geef weer les en zie patiënten in de kliniek. Schrijven en lezingen geven doe ik ook nog, maar beperkter. Vroeger gaf ik ook lezingen in het buitenland, maar dat doe ik nu veel minder.'

Wanneer wist u dat u psychiater wilde worden?

'Het is een beetje een bijzonder verhaal. Ik had al beslist om psychiater te worden voor ik geneeskunde ging studeren. Op mijn zestiende las ik *De Avonden* van Gerard Reve. Een leraar Nederlands had het beschreven als "een opmerkelijk boek, maar misschien wat te zwaar voor jullie leeftijd". Natuurlijk leende ik het dezelfde avond nog uit in de bibliotheek.'

'Dat boek is een *monologue intérieur*, waarin een mens allerlei gedachten heeft. Ik was meteen van mijn paard gebliksemde. Het voelde alsof ik niet langer alleen was met mijn eigen complexe gedachten.'

'Diezelfde leraar gaf na de uren eens een les over psychoanalyse – Freud, Jung, Adler. Vijftig minuten was ik ademloos aan het luisteren. Op dat moment wist ik: dit is wat ik wil doen. En tot op vandaag zijn onze gedachten voor mij nog altijd het meest interessante aan de mens. Als psychiatrie niet bestond, hadden ze het voor mij moeten uitvinden. Dit is waar ik in pas. Op de tweede plaats komt waarschijnlijk geschiedenis.'

Hoe bent u uiteindelijk schrijver geworden?

'Dat kwam later pas. Vijftien jaar geleden kwam ik wel eens in *De Afspraak* of *Het Journaal* om iets te duiden als het ging over psychiatrische problematiek in de maatschappij. Enkele uitgevers merkten dat op en vroegen me of ik een boek wilde schrijven. Ik was toen bezig met mijn doctoraat en had geen tijd. "Kom mij zien als ik op pensioen ben", zei ik.'

'Op een of andere manier kon uitgeverij LannooCampus me wel overtuigen om te schrijven. Zo verscheen *Borderline Times*. Ik had hen gewaarschuwd dat het een raar nicheboek zou worden. Tot mijn verbazing kreeg het veel weerklank. Dat was niet de bedoeling.'

'Er zijn eigenlijk maar twee grote dingen die de bedoeling waren. Het eerste was psychiater worden. Dat wilde ik absoluut en daar heb ik ook veel moeite voor moeten doen. En het tweede was mijn vrouw. Die was niet vrij, dus ik had beslist om haar te veroveren, wat ook een hele toestand was. De rest is allemaal toevallig op mijn pad gekomen.'

Hoe gaat het écht?

Vandaag worden problemen vaak verklaard aan de hand van een label. Vindt u dat die labels te snel worden uitgedeeld?

'Ik moet genuanceerd zijn: ja, labels worden te snel uitgedeeld, maar labels zijn ook hulpmiddelen. Bij Similes, een vereniging voor familieleden van mensen met een psychische kwetsbaarheid, hoor ik vaak: "Sinds we weten dat onze zoon of dochter een depressie, een psychose of iets anders heeft, begrijpen we elkaar beter".'

'Maar labels moeten voorzichtig en wetenschappelijk verantwoord worden gebruikt, niet zomaar na een halve consultatie of via het internet. Ze hebben ook een gevaar: het risico op stigmatisering. Mensen zeggen dan bijvoorbeeld: "Ik ben borderline". Niet: "Ik heb dat". Dat vind ik problematisch.'

'Iemand is naast zijn diagnose ook een broer, een zoon, een voetballer, een geschiedenisleraar, enzovoort. In de psychiatrie zie je dat labels iemands identiteit soms te sterk versmallen. Daarom moeten we er heel bewust mee omgaan, maar ik ben niet tegen labels op zich.'

Denkt u dat jongeren en ouderen op een andere manier met moeilijkheden omgaan?

'De generatie voor mij is het niet gewoon om over verdriet, rouw of moeilijkheden te spreken. In Vlaanderen, en zeker in West-Vlaanderen was dat zo: men keek naar de grond en zweeg. Dat klinkt als een karikatuur, maar er zit een grond van waarheid in. Jongeren van nu zijn daar meer open over. Ik hoop dat ik met mijn engagement in de media, via bij-

voorbeeld Te Gek!?, heb kunnen bijdragen aan het bespreekbaar maken van lastige thema's, op een niet-stigmatiserende manier. Maar er is nog werk, hoor.'

'Zelf ben ik een mislukte muzikant, maar moest ik ooit depressief worden, dan zou muziek me wellicht helpen'

'Ook bij jongeren zie ik veel terughoudendheid. Sociale media spelen daar een dubbelrol in. Ze bieden potentieel om dingen te delen, maar op Instagram zie je enkel foto's van vakanties, feestjes en borden op restaurant. Verdriet komt er amper aan bod. En daarnaast heeft het echte verdriet nood aan waarachtig contact: elkaar écht in de ogen kijken, niet alleen in het scherm.'

'Dat betekent elkaar vastpakken, samen koffie drinken, een wandeling maken en geduldig vragen: "Hoe is het?". En vraag na een tijdje nog eens: "Maar hoe gaat het echt?". Want wanneer mensen zeggen "goed", dan betekent dat zoiets als "laat maar". Voor verdriet moet men wachten, zeg ik altijd. Mijn naam is niet toevallig De Wachter.'

Is dat niet één van de moeilijkheden: mensen kunnen wel oppervlakkig aangeven dat er iets scheelt, maar gaan er niet diep op in?

'Ja, dat is juist. We moeten durven spreken over onze lastigheden, voorbij de schaamte. Maar dat moet in vertrouwen gebeuren, met een goede vriend of familie, niet op Instagram voor 20.000 volgers. Dat soort emocultuur werkt niet. Maar spreken is nog maar een eerste stap. Luisteren, écht luisteren, dat is misschien nog belangrijker. Dat is mijn boodschap aan de bevolking.'

'Het is versimpeld uitgelegd, maar veel zou al opgelost kunnen worden, maatschappelijk, door tijd te nemen voor elkaar in gewone gesprekken. Verdriet komt niet vanzelf naar boven, tenzij het zo groot wordt dat het ontploft en mensen bij mij terechtkomen. Als verdriet te lang ingeslikt wordt dan worden mensen er ziek van en zit ik met wachtlijsten. Natuurlijk zal ik altijd werk blijven hebben – er is genoeg miserie waar professionele hulp absoluut nodig is – maar de kleinere dingen samen aanpakken zou al veel preventie kunnen betekenen.'

Een wandeling a day keeps the doctor away

Hoe kijkt u naar het toenemende gebruik van antidepressiva bij jongeren?

'Volgens de statistieken neemt ongeveer tien procent van de bevolking antidepressiva. Maar die cijfers zijn misleidend, omdat antidepressiva vaak ook als slaapmiddel worden voorgeschreven. Toch worden ze

volgens mij te veel geslikt. In mijn praktijk bouw ik op jaarbasis meer antidepressiva af dan dat ik voorschrijf. Mensen komen hier om over hun problemen te praten, en dat is

ook de bedoeling. Vaak kunnen we dan voorzichtig de medicatie afbouwen.'

'Ik denk soms dat het te gemakkelijk wordt voorgeschreven omdat vaak de tijd ontbreekt om echt te luisteren. Of misschien heeft men te lang gewacht om te luisteren, waardoor medicatie dan uiteindelijk toch nodig wordt. Maar het steeds jonger gebruik ervan roept vragen op.'

Toch lijkt er rond medicatie voor mentale kwalen nog een taboe te hangen — anders dan bij fysieke ongemakken?

'Het is dubbel: sommige mensen nemen te snel medicatie, terwijl anderen het weigeren. Mensen zeggen dan: "Ik ben niet zot", en associëren een pil nemen met het idee dat er iets mis is met hen, dat ze "niet goed zijn in hun hoofd." Dat stigma zorgt voor schaamte en terughoudendheid, zelfs bij mensen die echt baat zouden hebben bij medicatie, zoals bij ernstige depressies.'

'Heel het Te Gek!?-engagement dient ervoor om juist dat duidelijk te maken: het is heel begrijpelijk dat je soms ook medicatie nodig hebt om beter te worden. Maar veel vaker heb je een luisterend oor nodig en een goed gesprek om beter te worden. Trouwens, het is een en-en verhaal. De mensen aan wie ik medicatie geef, laat ik ook wel spreken. Dat blijft cruciaal.'

Worden de geestelijke en lichamelijke gezondheidszorg genoeg gecombineerd volgens u?

'Ik hoop dat we hier in ons ziekenhuis die verbinding tussen lichaam en geest goed aanpakken. Er zijn zoveel wetenschappelijke studies die aantonen dat beweging – wandelen, sporten – even effectief kan zijn als antidepressiva bij lichte tot matige depressie. Natuurlijk, bij ernstige depressieve klachten is medicatie onvermijdelijk, daar moeten we eerlijk over zijn.'

'Maar mensen komen hier niet alleen voor een pil, er is een uitgebreid therapeutisch aanbod. De ene vindt baat bij beweging, de ander bij creatieve expressie of groeps gesprekken. Zo proberen we op maat te werken.'

'Het klopt dat het lichaam in de psychiatrie een beetje achtergesteld is geraakt, maar er is nu een inhaalbeweging. Denk aan lichaamstherapeutische methoden binnen traumatherapie, zoals Bessel van der Kolk

beschrijft in *The Body Keeps the Score*. Het lichaam speelt een cruciale rol in herstel. Maar muziek bijvoorbeeld werkt zeker ook. Zelf ben ik een mislukte muzikant, maar moest ik ooit depressief worden, dan zou muziek me wellicht helpen.'

Komt die combinatie tussen het mentale en het fysieke buiten psychiatrische centra en ziekenhuizen ook voor?

'Jazeker. Ik ben bijvoorbeeld ambassadeur van het initiatief Bewegen op Verwijzing, een initiatief waarbij huisartsen een bezoek bij een bewegingscoach kunnen voorschrijven. Die coach stelt met u een programma op, waarbij je bijvoorbeeld dagelijks een wandeling maakt van, eerst een kilometer, dan twee, en zo verder. Dus er is wel aandacht voor.'

'Ik ben ambassadeur van het project omdat ik geloof dat beweging ook in de psychiatrie van groot belang is. Zelf ben ik totaal onsportief, dat geef ik eerlijk toe. Maar veel wandelen doe ik wel, omdat het niet alleen goed is voor mijn mentale welzijn, maar ook voor mijn algemene gezondheid.'

Het goeroe-bestaan

Hoe beïnvloedt uw zichtbaarheid in de media uw praktijk en manier van werken als psychiater?

'Dat is zo'n proces dat vanzelf gegroeid is. Toen *Borderline Times* zo goed ontvangen werd, kreeg ik plots een plek in de media. Ik besloot om de zichtbaarheid te gebruiken voor de goede zaak, om de psychiatrie een menselijk gezicht te geven. Dat is nog altijd nodig, vind ik.'

'Ik heb die media-aandacht nooit actief gezocht, maar het heeft zeker invloed gehad op mijn praktijk. Ik word overspoeld met vragen en krijg dat alleen niet getrokken. Daarom bouw ik een netwerk van hulpverleners uit naar wie ik kan doorverwijzen.'

Hoe vindt u het om een soort goeroe te zijn?

'Dat woord vind ik verschrikkelijk. Ik probeer altijd te benadrukken dat ik dat niet wil zijn en dat lijkt soms nog meer aan te spreken. (*lacht*) Er zijn inderdaad mensen die op een wat verregaande manier bewonderend naar mij kijken. Met mijn schrijven wil ik mensen vooral zelf aan het denken te zetten. Ik zit hier niet om te zeggen: zo en zo moet je leven. Mijn boeken staan vol vraagtekens; ik weet het zelf ook niet.'

'Maar blijkbaar brengt mediabekendheid met zich mee dat sommigen alles wat je zegt

'Verontwaardig je over het onrecht in de wereld, maar blijf niet in een hoekje zitten treuren'

als waarheid beschouwen, een beetje zoals bij popsterren. Dat vind ik grappig, maar het goeroe-achtige is juist wat een psychiater niet wil zijn. Ik luister naar persoonlijke verhalen en hoop dat er uit die dialogen inzichten ontstaan – niet omdat ik ze meegeef, maar net omdat ik vragen stel. Dus ik ben niet de mens die de weg wijst. Ik ga op weg, samen.'

Heeft u advies voor jongeren die zich neerslachtig voelen door de constante stroom van deprimerende nieuwsberichten?

'Ik begrijp dat het nieuws soms overweldigend kan zijn, maar ik zou nooit adviseren om die berichten achter je te laten en te doen alsof er niets aan de hand is. Dus mijn wapenspreuk, ontleend aan Stefan Hessel, is: "*indignez-vous, engagez-vous*". Verontwaardig je, maar blijf niet in een hoekje zitten treuren. Doe iets. Iedereen kan op zijn eigen manier bijdragen. Je kan ook met het onrecht in de wereld aan de slag gaan door een bezoekje te brengen aan je zieke buurvrouw of je grootmoeder.'

'Ook in grotere kwesties, zoals het klimaat, kun je impact hebben. Kleine acties – minder vlees eten, bewuster consumeren, de trein nemen in plaats van het vliegtuig – dragen bij. Het gaat erom dat je niet passief blijft, maar je inzet voor iets wat je zingeving geeft. Als je 's avonds in bed kunt denken: "Vandaag was niet voor niets", dan heeft die dag betekenis gehad. Zoals Gerard Reve schreef: "Het is gezien geworden. Het is niet voor niets geweest".'

Sommige mensen zouden het haast geloven, maar kan je mensen hun gedachten lezen?

'Nee. Natuurlijk niet.'

Dat is duidelijk. Dat is dus nu van de baan.

'Voor eens en altijd.' ✎

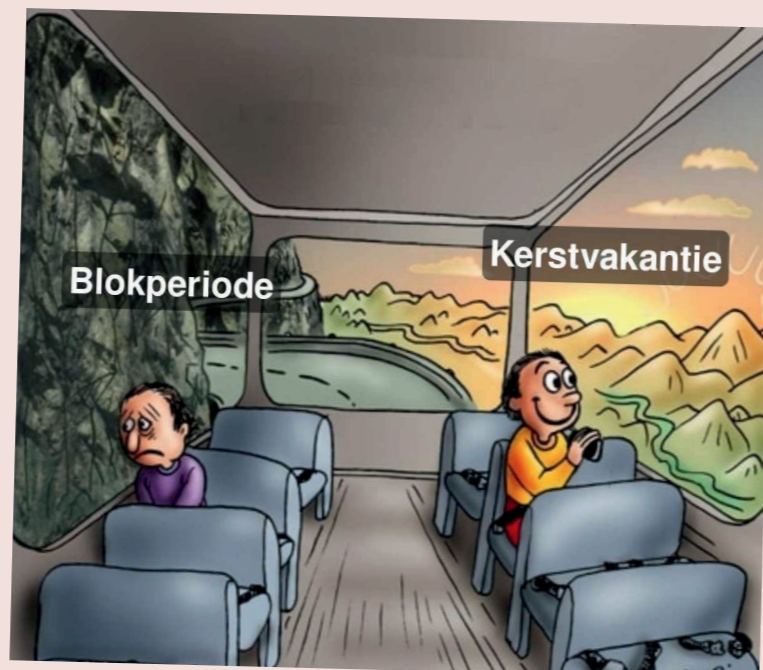
KU LEUGEN

KU Leugen is *Veto's* satirerubriek. Humoristen, memedeskundigen en draakstekers, wees welkom!

Mom, can we have parking?
No, there is parking at home.

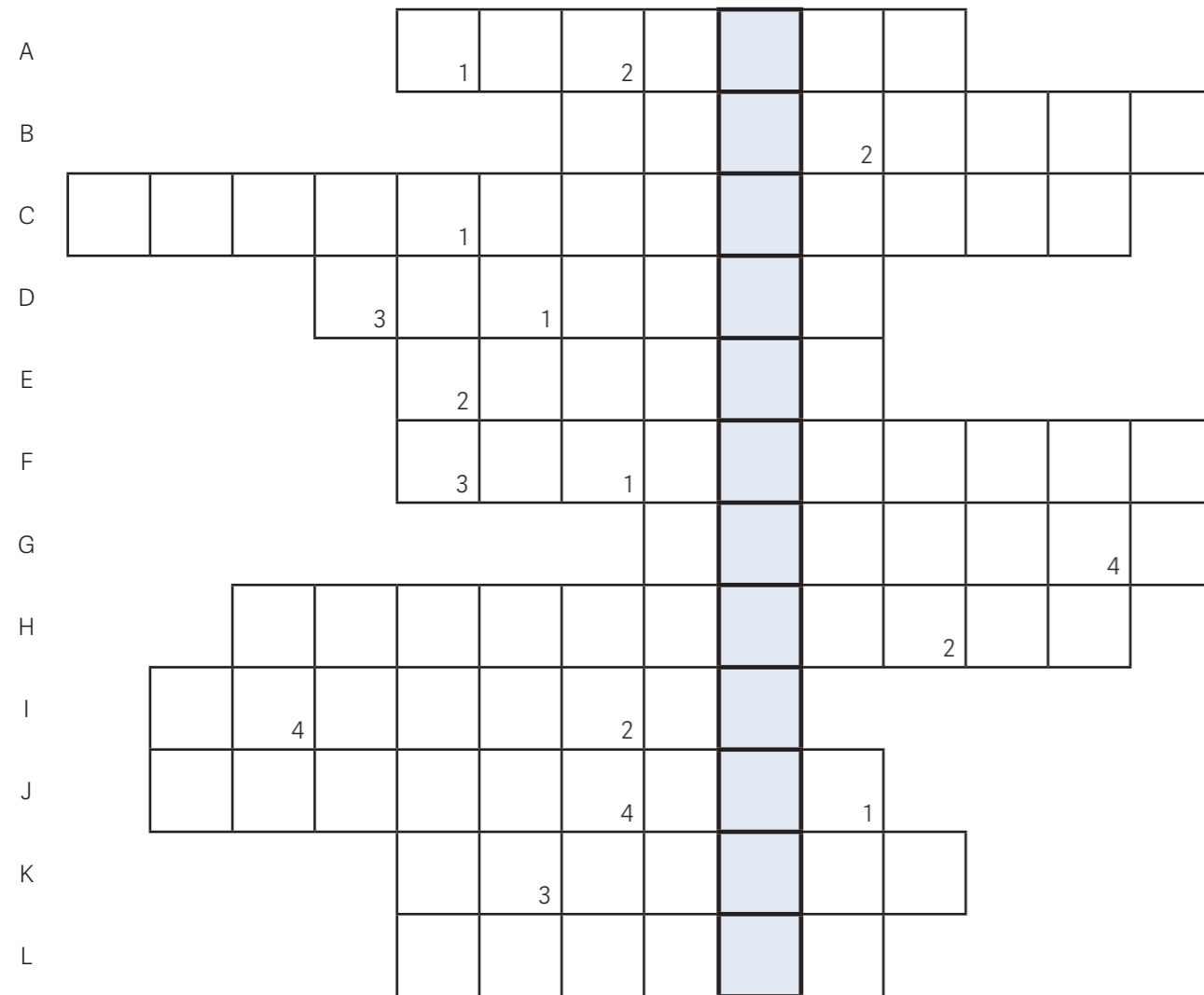
Parking at home:

Toxische hetero mannen die zien dat ze volgens Spotify wrapped toch gayer zijn dan ze dachten

Sjarels Crypto

Opgaven

- A In de ruimte verdwijnt de zuivel, dan is de ...
- B Ezel die graag tongkust
- C Plaats waar men een zuigeling koopt
- D Wanneer de brief biologisch afbreekbaar is
- E Silte opening
- F Een muzikale stelling opperen
- G Bekoerd voorzien van struikgewas
- H Aarzelende gebedshuizen
- I Wanneer de koekoek ermee aan de haal gaat
- J Huwelijkspartner / wisselken?
- K Een teruggetrokken nonkel
- L Wanneer je het schip verlaten hebt

Oplossingen Veto 5103

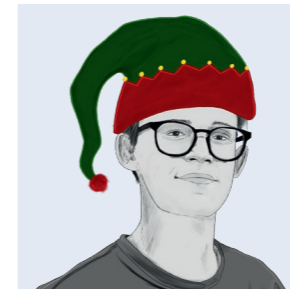
- A ambassadeur
- B ohm
- C lolbroek
- D bedreiger
- E rapper
- F kwal
- G hoofdstad
- H rijstrook
- I zielenpoot
- J Frankrijk
- K rendier
- L bargoens

Colofon

Simon Tibo

HOOFDREDACTEUR
V.U.

Robin Geukens

REDACTIECOÖRDINATOR

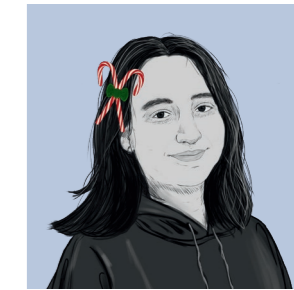
Andreas Vandingenen

EINDREDACTEUR

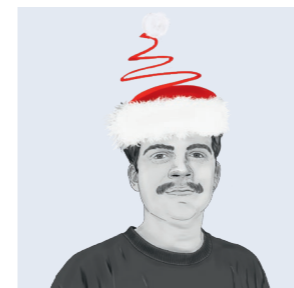
Elias Fret

REDACTEUR SOCIAAL

Isabela Rigolin Torres

REDACTEUR STUDENT

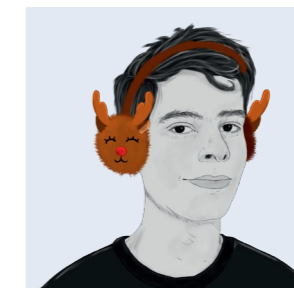
Jesse Bruggemans

REDACTEUR INTERNATIONAAL

Kimberly Vrancken

REDACTEUR CULTUUR

Pieterjan Douchy

REDACTEUR OPINIE

Sabine Mosman

REDACTEUR FOTOGRAFIE

Sousanna Zacharian

REDACTEUR ILLUSTRATIE
EN CARTOON

Margot Baelemans

REDACTEUR TVETO

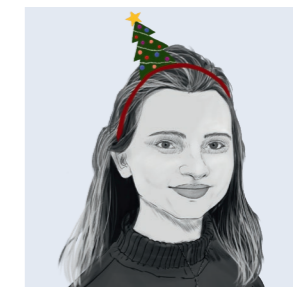
Davien Planckaert

REDACTEUR TVETO

Anna Derwael

VERANTWOORDELIJKE
NAVRAAG

Daphne Van Damme

VERANTWOORDELIJKE
SOCIALS

Simeon Duwel

VERANTWOORDELIJKE
LAY-OUT

Eindredactie

Andreas Vandingenen, Isabela Rigolin Torres, Niels 'Numquam soli' Libeer, Margot Baelemans, Pieterjan 'Naar de kapper gaan, 't is echt nodig' Douchy, Elias 'Wat minder op de redactie zijn' Fret, Kimberly Vrancken, Ines Vandebek, Antonie Schoofs, Robin Geukens, Simon Tibo, Ella-Sofia Sneyers, Davien Planckaert, Femke Beutels, Daphne 'Minder geld uitgeven aan trinkets :)' Van Damme

Vormgeving

Simeon 'Academische comeback #grindset #2025jaarvandestudent #weclappendit #bibwinterarc' Duwel

Schrijvers

Hannah Wellens, Anne Schoups, Simon Tibo, Ines Vandebek, Cleo Croonenberghs, Amber De Gheselle, Pieterjan Douchy, Jorre Wyffels, Elias Fret, Isabela Rigolin Torres, Luna Lenaerts, Jesse Bruggemans, Kaat Vleugels, Marie Luypaerts, Lynn Peigneur, Noa Lameire, Luca Turcksin, Enrico Cipelli, Niels Libeer, Pieter-Jan Bossuyt, Antonie Schoofs, H el ene Manca, Davien Planckaert, Ansofie Servaes, Simeon Duwel, Kimberly Vrancken, Ella-Sofia Sneyers, Flore Doyen, Maud Reekmans, Anna 'Meer boeken waar ik aan begin ook echt uitlezen' Derwael, Jakob De Wilde

Fotografen

Sabine Mosman, Isabela Rigolin Torres, Margot Meyns, Jakob de Wilde, Freya Caris, Bloedserieus Leuven

Illustratoren

Sousanna Zacharian, Gilles 'Meer slapen' Dekelver, Eef Pannekoek, Ansofie 'Op tijd goede voornemens bedenken' Servaes, Lien Janssens (i.s.m. SLAC)

TVeto

Davien Planckaert, Margot 'Mij houden aan mijn goede voornemens' Baelemans, Elias Fret, Jorre Wyffels, Ines Vandebek, Jesse Bruggemans, Rutger 'DJ Horse naar de massa brengen' Hermans, Anne Schoups

Cover

Sousanna Zacharian

Wil je hier volgende keer ook vermeld staan? Kom dan naar onze redactievergadering op donderdag om 20u op 's Meiersstraat 5, 3000 Leuven, en beantwoord de vraag 'Wat is jouw goede voornemen voor 2025?'

Hoe ziet KU Leuven eruit achter de schermen?

KU LEUVEN
**INSIDE
INSIGHT**

Blijf een weekendje hangen en ontdek het zelf tijdens KU Leuven Inside. Iedereen welkom op 15 en 16 februari.

Alle info over ons feestweekend op kuleuven.be/600.

KU LEUVEN

**Kennis kent
geen einde**